

CURTEA DE CONTURI

HOTĂRÂRE **cu privire la Raportul auditului performanței managementului** **datoriei sectorului public pe anul 2017**

nr. 25 din 28.05.2018

(în vigoare 06.07.2018)

Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 246-254 art. 25 din 06.07.2018

* * *

Curtea de Conturi, în prezența ministrului finanțelor, dl Octavian Armașu; secretarului de stat, dna Tatiana Ivanicichina; șefului Direcției Trezoreria de Stat, dna Angela Voronin; șefului adjunct al Direcției datoriei publice, dl Victor Martinenco; șefului Secției rapoarte, dna Nadejda Slova; șefului Direcției politici bugetare și sinteză bugetară, dna Natalia Sclaruc, precum și a altor persoane cu funcții de răspundere, călăuzindu-se de prevederile art.3 alin.(1), art.5 alin.(1) lit.a) și art.31 alin.(1) lit.c) din Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017¹, a examinat Raportul auditului performanței managementului datoriei sectorului public pe anul 2017.

¹ Legea privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a Republicii Moldova nr.260 din 07.12.2017 (în continuare – Legea nr.260 din 07.12.2017).

Misiunea de audit public extern a fost realizată în conformitate cu Programul activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2018², Standardele Internaționale de Audit aplicate de Curtea de Conturi³, cadrul de reglementare intern, precum și cu bunele practici în domeniu.

² Hotărârea Curții de Conturi nr.75 din 29.12.2017 “Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2018” (cu modificările și completările ulterioare).

³ Hotărârea Curții de Conturi nr.60 din 11.12.2013 “Cu privire la aplicarea Standardelor Internaționale de Audit ale Instituțiilor Supreme de Audit de nivelul 3 – ISSAI 100, ISSAI 200, ISSAI 300, ISSAI 400 în cadrul misiunilor de audit ale Curții de Conturi”; Hotărârea Curții de Conturi nr.7 din 10.03.2014 “Cu privire la aplicarea Linii Directoare de Audit (ISSAI 1000-9999) în cadrul auditului public”; Manualul de audit al performanței, aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.54 din 05.12.2016.

Obiectivul general al auditului a constat în evaluarea modului de administrare și gestionare a datoriei sectorului public, prin prisma analizei sustenabilității acesteia de către Ministerul Finanțelor și în aspectul structurii portofoliului de datorie publică. Pentru susținerea constatărilor, formularea concluziilor și recomandărilor, misiunea de audit s-a desfășurat la Ministerul Finanțelor precum și colectate probe la Directoratul Liniei de Credit pe lângă Ministerul Finanțelor.

Examinând Raportul de audit prezentat, precum și explicațiile persoanelor cu funcții de răspundere prezente în ședința publică, Curtea de Conturi

A CONSTATAT:

La 31.12.2017, datoria sectorului public a fost în scădere față de perioada similară din anul precedent. Astfel, soldul datoriei sectorului public a constituit 58451,7 mil.lei, din care datoria externă – 34179,2 mil.lei (1998,8 mil.dol.SUA), și datoria internă – 24272,5 mil.lei. În anul 2017, față de anul precedent, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851,4 mil.lei (-1,4%). Comparativ cu anul precedent, ponderea datoriei sectorului public în Produsul Intern Brut la 31.12.2017 a înregistrat o scădere cu 4,9 p.p., constituind 38,9%. Soldul datoriei de stat la finele anului 2017 a constituit 51660,3 mil.lei, din care datoria de stat externă – 29081,8 mil.lei (1700,7 mil.dol.SUA), și datoria de stat internă – 22578,5 mil.lei. Ca pondere în Produsul Intern Brut, datoria de stat la finele anului 2017 constituia circa 34,4%. Indicatorii de sustenabilitate ai datoriei de stat s-au încadrat în limitele stabilite.

În totalul datoriei de stat interne (22578,5 mil.lei), valorile mobiliare de stat⁴ emise pe piața primară constituie 7223,9 mil.lei (32,0%), valorile mobiliare de stat convertite – 2063,4 mil.lei (9,1%), și valorile mobiliare de stat emise pentru obligațiile de plată derivate din garanțiile de stat⁵ – 13291,2 mil.lei (58,9%). Comparativ cu anul precedent, datoria de stat internă a crescut cu 1058,9 mil.lei (+4,9%), datorată majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară (+1108,9 mil.lei), și anume, a valorilor mobiliare de stat pentru crearea unei rezerve de lichidități – cu suma de 508,9 mil.lei, și a valorilor mobiliare de stat pentru finanțarea deficitului bugetului de stat – cu suma de 600,0 mil.lei. Concomitent, auditul atestă că, la situația din 31.12.2017, băncile supuse lichidării (“Banca de Economii” S.A., BC “Banca Socială” S.A., BC “Unibank” S.A.) au rambursat 1071,1 mil.lei (7,6%) din totalul creditelor de urgență acordate de Banca Națională a Moldovei sub garanția Guvernului, iar în anul 2017, din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării, la contul bugetului de stat s-au încasat 209,9 mil.lei. Astfel, datoria băncilor supuse lichidării la finele anului 2017 a constituit 13050,6 mil.lei.

⁴ Valori mobiliare de stat evaluate la valoarea de vânzare.

⁵ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

Soldul datoriei de stat externe la finele anului 2017 a constituit 1700,7 mil.dol.SUA, sau cu 236,0 mil.dol.SUA (+16,1%) mai mult față de soldul înregistrat la finele anului 2016 (1464,7 mil.dol.SUA). Această majorare este motivată de finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 123,9 mil.dol.SUA și de fluctuația cursului de schimb valutar al valutelor străine în raport cu dol. SUA, care au determinat majorarea soldului datoriei de stat externe (exprimat în dolari SUA) cu 112,1 mil.dol.SUA. În anul 2017, debursările de împrumuturi externe au constituit 195,6 mil.dol.SUA, înregistrând o scădere cu 34,7 mil.dol.SUA, sau cu 15,1% mai puțin față de anul precedent (230,3 mil.dol.SUA).

Auditul a constatat că nivelul de debursare redus a surselor de finanțare din contul împrumuturilor externe reiese din nerespectarea de către instituțiile responsabile de implementarea proiectelor aflate în derulare a termenului de implementare, principala cauză fiind neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut.

Cheltuielile totale destinate deservirii datoriei de stat, comparativ cu anul precedent, s-au majorat cu 118,3 mil.lei. Din totalul plăților destinate deservirii datoriei de stat (20,4 mlrd.lei), pentru achitarea sumei principale au fost direcționate 18,4 mlrd.lei, iar pentru achitarea ratelor de dobândă – 1,9 mlrd.lei. Astfel, pentru

deservirea datoriei de stat interne au fost utilizate 18,7 mlrd.lei, iar pentru deservirea datoriei de stat externe - 91,1 mil.dol.SUA (echivalentul a 1687,6 mil.lei).

În anul 2017 s-a înregistrat o creștere ușoară a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe. Astfel, sumele recreditate prin intermediul Ministerului Finanțelor au constituit cca 393,1 mil.lei (13,3 mil.dol.SUA, 8,1 mil.euro), prin Directoratul Liniei de Credit – cca 535,1 mil.lei (183,0 mil.lei, 0,5 mil.dol.SUA și 16,9 mil.euro), și prin Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltare Agricolă – cca 65,1 mil.lei (62,8 mil.lei și 0,1 mil.euro). La situația din 31.12.2017, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 1471,5 mil.lei, 86,4 mil.dol.SUA, 76,6 mil.euro și 896,9 mil.yeni japonezi (echivalentul a 4648,4 mil.lei), micșorându-se față de sfârșitul anului 2016 cu 311,6 mil.lei (-6,3%), din care, cu termenul de achitare expirat - 306,9 mil.lei (6,6% din suma datoriilor totale), și înregistrând, față de anul precedent, o diminuare cu 36,0 mil.lei.

Soldul datoriei debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor, formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturile interne și externe, a constituit 435,3 mil.lei, micșorându-se față de anul 2016 cu 26,0 mil.lei. În totalul datoriilor debitorilor garantați, datoriile pentru împrumuturile interne au constituit 2,4 mil.lei, iar cele pentru împrumuturile externe – 432,9 mil.lei. Datoriile debitorilor garantați cu termenul de achitare expirat au constituit 435,2 mil.lei, ce constituie aproximativ 100% din totalul datoriilor debitorilor garantați.

În contextul celor relatate, Curtea de Conturi concluzionează că datoria sectorului public la finele anului 2017 a fost în scădere față de perioada similară a anului precedent, înregistrându-se și o scădere a ponderii în Produsul Intern Brut. Concomitent, a fost înregistrată o creștere a datoriei de stat interne, datorită emisiunii valorilor mobiliare de stat pentru crearea unei rezerve de lichidități (508,9 mil.lei) și pentru finanțarea deficitului bugetar (600,0 mil.lei), care s-a încadrat în limitele aprobate prin Programul "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)". Se menționează necesitatea consolidării procesului de management al datoriei sectorului public, în special, al datoriei de stat, prin dezvoltarea managementului de supraveghere și monitorizare a portofoliului datoriei, riscurilor de sustenabilitate și vulnerabilitate, în scopul evitării riscurilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.

Reieșind din cele expuse, în temeiul art.14 alin.(2) și art.15 lit.d) din Legea nr.260 din 07.12.2017, Curtea de Conturi

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Raportul auditului performanței managementului datoriei sectorului public pe anul 2017, care este parte componentă a prezentei Hotărâri.

2. Prezenta Hotărâre și Raportul de audit se remit:

2.1. Ministerului Finanțelor și se propune, potrivit competențelor:

2.1.1. examinarea rezultatelor auditului performanței managementului datoriei sectorului public pe anul 2017 în cadrul Colegiului ministerial, cu aprobarea unui plan de măsuri de remediere a situațiilor constatate și de implementare a recomandărilor cuprinse în Raportul de audit;

2.1.2. în comun cu Serviciul Fiscal de Stat, întreprinderea măsurilor în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriilor pentru împrumuturile acordate al căror termen de achitare a expirat de către beneficiarii recreditării și beneficiarii garanțiilor de stat;

2.1.3. dezvoltarea managementului datoriei de stat prin îmbunătățirea gestionării și monitorizării riscurilor, pentru asigurarea deservirii datoriei în termenele prevăzute.

2.2. Parlamentului, Președintelui și Guvernului Republicii Moldova, pentru informare.

3. Cu referire la măsurile întreprinse pentru executarea subpunctului 2.1. din prezenta Hotărâre și la implementarea recomandărilor auditului, Curtea de Conturi urmează a fi informată în termen de 6 luni din data publicării Hotărârii și Raportului de audit în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

4. Prezenta Hotărâre se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE CURȚII DE CONTURI

Veaceslav UNTILA

Nr.25. Chișinău, 28 mai 2018.

Anexă
la Hotărârea Curții de Conturi
nr.25 din 28.05.2018

RAPORTUL
auditului performanței managementului datoriei
sectorului public pe anul 2017

LISTA ACRONIMELOR

AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
APL	Autoritate publică locală
BC	Banca comercială
BEI	Banca Europeană de Investiții
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BDCE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică
BT	Bonuri de trezorerie
DLC	Directoratul Liniei de Credit pe lângă Ministerul Finanțelor
DST	Drepturi speciale de tragere
HG	Hotărârea Guvernului
FMI	Fondul Monetar Internațional
JICA	Agencia Japoneză pentru Cooperare Internațională
IFP	Instituții financiare participante
ÎM	Întreprindere municipală
ÎS	Întreprindere de stat
MF	Ministerul Finanțelor
OS	Obligațiuni de stat
PIB	Produsul intern brut
RM	Republica Moldova
SA	Societate pe acțiuni
SFS	Serviciul Fiscal de Stat
SI	Sistem informațional
SI DMFAS	Sistemul Informațional “Managementul și Analiza Financiară a Datoriei Publice”

UAT	Unitate administrativ-teritorială
UCIP FIDA	Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor Fondului Internațional pentru Dezvoltarea Agricolă
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
VMS	Valori mobiliare de stat

GLOSAR

<i>Datorie a sectorului public</i>	totalitatea datoriei de stat, a datoriei unităților administrativ-teritoriale, a datoriei Băncii Naționale a Moldovei, a datoriei ce rezultă din împrumuturile interne și externe ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public.
<i>Datorie de stat</i>	obligațiile contractuale pecuniare curente și scadente ale statului și dobânzile datorate și neonorate, apărute din calitatea statului de debitor sau fidejutor, fiind contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, în monedă națională sau în valută străină.
<i>Datorie de stat externă</i>	parte integrantă a datoriei de stat, care reprezintă totalul sumelor obligațiilor neonorate și dobânzilor datorate și neonorate, contractate, în numele Republicii Moldova, de către Guvern, prin intermediul Ministerului Finanțelor, de la nerezidenții Republicii Moldova. Valorile mobiliare de stat emise pentru a fi plasate pe piețele financiare internaționale, care sunt procurate de rezidenți ai Republicii Moldova, sunt atribuite datoriei de stat externe.
<i>Deservire a datoriei</i>	plata sumei principale, a dobânzii și a altor sume aferente, prevăzute în contractele din care rezultă datoria.
<i>Instrument al datoriei</i>	obligație financiară care presupune efectuarea plăților sumei principale și/sau a dobânzii de către debitor în favoarea creditorului la o anumită dată în viitor.
<i>Recreditare</i>	acordarea de împrumut beneficiarilor recreditării din contul mijloacelor obținute din împrumuturi de stat.
<i>Sumă principală</i>	sumă acordată în cadrul unui împrumut.
<i>Serviciul datoriei de stat</i>	plățile de dobândă și comisioanele aferente datoriei.
<i>Valoare mobilă de stat</i>	instrument al datoriei de stat emis în formă de titlu financiar negociabil.
<i>Politica bugetar-fiscală</i>	set de măsuri legate de formarea, administrarea și utilizarea resurselor bugetare pentru realizarea priorităților de politici economice și sociale.

SINTEZĂ

La 31.12.2017, **datoria sectorului public** a fost în scădere față de perioada similară din anul precedent. Astfel, soldul datoriei sectorului public a constituit 58451,7 mil.lei, din care datoria externă – 34179,2 mil.lei (1998,8 mil.dol.SUA), și datoria internă – 24272,5 mil.lei. În anul 2017, față de anul precedent, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851,4 mil.lei (-1,4%). Comparativ cu anul precedent, ponderea datoriei sectorului public în PIB, la 31.12.2017, a înregistrat o scădere cu 4,9 p.p.,

constituind 38,9%. Soldul datoriei de stat la finele anului 2017 a constituit 51660,3 mil.lei, din care datoria de stat externă – 29081,8 mil.lei (1700,7 mil.dol.SUA), și datoria de stat internă – 22578,5 mil.lei. Ca pondere în PIB, datoria de stat constituia la finele anului 2017 circa 34,4%. Indicatorii de sustenabilitate ai datoriei de stat s-au încadrat în limitele stabilite.

În totalul **datoriei de stat interne** (22578,5 mil.lei), VMS¹ emise pe piața primară constituie 7223,9 mil.lei (32,0%), VMS convertite – 2063,4 mil.lei (9,1%), și VMS emise pentru obligațiile de plată derivate din garanțiile de stat² – 13291,2 mil.lei (58,9%). Comparativ cu anul precedent, datoria de stat internă a crescut cu 1058,9 mil.lei (+4,9%), datorită majorării emisiunii VMS pe piața primară (+1108,9 mil.lei), și anume, a VMS pentru crearea unei rezerve de lichidități – cu suma de 508,9 mil.lei, și a VMS pentru finanțarea deficitului bugetului de stat – cu suma de 600,0 mil.lei. Concomitent, auditul atestă că, la situația din 31.12.2017, băncile supuse lichidării (“Banca de Economii” S.A., BC “Banca Socială” S.A., BC “Unibank” S.A.) au rambursat 1071,1 mil.lei (7,6%) din totalul creditelor de urgență acordate de BNM sub garanția Guvernului, iar în anul 2017, din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării, la contul bugetului de stat s-au încasat 209,9 mil.lei. Astfel, datoria băncilor supuse lichidării la finele anului 2017 a constituit 13050,6 mil.lei.

Soldul **datoriei de stat externe** la finele anului 2017 a constituit 1700,7 mil.dol.SUA, sau cu 236,0 mil.dol.SUA (+16,1%) mai mult față de soldul înregistrat la finele anului 2016 (1464,7 mil.dol.SUA). Această majorare este motivată de finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 123,9 mil.dol.SUA și de fluctuația pozitivă a cursului de schimb valutar al valutelor străine în raport cu dol.SUA, care au determinat majorarea soldului datoriei de stat externe, exprimat în dolari SUA, cu 112,1 mil.dol.SUA. În anul 2017, debursările de împrumuturi externe au constituit 195,6 mil.dol.SUA, înregistrând o scădere cu 34,7 mil.dol.SUA, sau cu 15,1% față de anul precedent (230,3 mil.dol.SUA). Auditul a constatat că nivelul redus de debursare a surselor de finanțare din contul împrumuturilor externe reiese din nerespectarea de către instituțiile responsabile de implementarea proiectelor aflate în derulare a termenului de implementare, principala cauză fiind neîndeplinirea în termen a precondițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut.

Cheltuielile totale destinate **deservirii datoriei de stat**, comparativ cu anul precedent, s-au majorat cu 118,3 mil.lei. Din totalul plăților destinate deservirii datoriei de stat (20,4 mlrd.lei), pentru achitarea sumei principale au fost direcționate 18,4 mlrd.lei, iar pentru achitarea ratelor de dobândă – 1,9 mlrd.lei. Astfel, pentru deservirea datoriei de stat interne au fost utilizate 18666,0 mil.lei, iar pentru deservirea datoriei de stat externe - 91,1 mil.dol.SUA (echivalentul a 1687,6 mil.lei).

În anul 2017 s-a înregistrat o creștere ușoară a volumului mijloacelor financiare direcționate spre **recreditarea de stat**, în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe. Astfel, sumele recreditate prin intermediul MF au constituit cca 393,1 mil.lei (13,3 mil.dol.SUA, 8,1 mil.euro), prin DLC – cca 535,1 mil.lei (183,0 mil.lei, 0,5 mil.dol.SUA și 16,9 mil.euro), și prin UCIP FIDA – cca 65,1 mil.lei (62,8 mil.lei și 0,1 mil.euro). La situația din 31.12.2017, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 1471,5 mil.lei, 86,4 mil.dol.SUA, 76,6 mil.euro și 896,9 mil.yeni japonezi (echivalentul a 4648,4 mil.lei), micșorându-se față de sfârșitul anului 2016 cu 311,6 mil.lei (-6,3%), din care datorii cu termenul de achitare expirat - 306,9 mil.lei (6,6% din suma datoriilor totale), înregistrând, față de anul precedent, o diminuare cu 36,0 mil.lei.

Soldul datoriei **debitorilor garantați** față de MF, formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturile interne și externe, a constituit 435,3 mil.lei,

micșorându-se față de anul 2016 cu 26,0 mil.lei. În totalul datoriilor debitorilor garantați, datoriile pentru împrumuturile interne au constituit 2,4 mil.lei și cele pentru împrumuturile externe – 432,9 mil.lei. Datoriile debitorilor garantați cu termenul de achitare expirat au însumat 435,2 mil.lei, ce constituie aproximativ 100% din totalul datoriilor debitorilor garantați.

¹ VMS evaluate la valoarea de vânzare.

² Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

I. INTRODUCERE

Managementul datoriei sectorului public este procesul de instituire și executare a unei strategii de gestionare a datoriei publice în scopul creșterii volumului necesar de finanțare la nivelul tolerabil de risc și de cost.

Managementul datoriei sectorului public este important din mai multe motive:

- asigurarea că nivelul și rata de creștere a datoriei sectorului public sunt sustenabile într-o gamă largă de circumstanțe;
- reducerea costurilor împrumuturilor pe termen lung, astfel reducându-se impactul finanțării deficitului și contribuția la sustenabilitatea datoriei;
- evitarea crizelor economice din cauza datoriilor slab structurate;
- portofoliul datoriei publice, care este adesea cel mai mare portofoliu financiar din țară, poate avea un impact important asupra stabilității financiare, în consecință, un management eficient fiind esențial.

Ministerul Finanțelor, autorizat de Guvern, are responsabilitatea de a administra datoria de stat, garanțiile de stat și recreditarea de stat, de a monitoriza și a organiza deservirea datoriei de stat, precum și de a înregistra toate achitățile efectuate. De asemenea, Ministerul Finanțelor, prin prisma atribuțiilor ce-i revin, acumulează, generalizează, monitorizează și raportează informația cu privire la situația datoriei sectorului public.

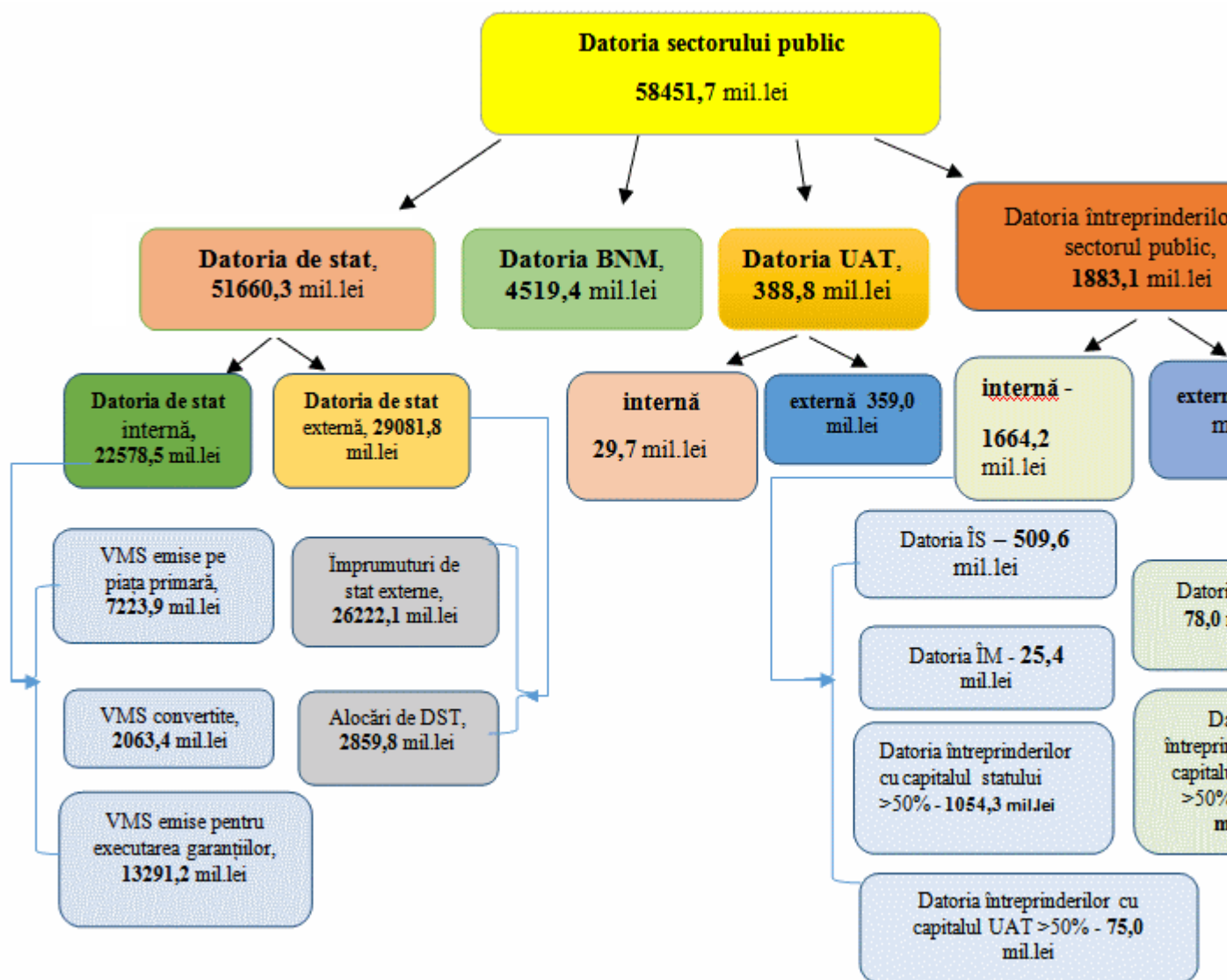
Directoratul Liniei de Credit este o instituție publică în care Ministerul Finanțelor are calitatea de fondator, fiind responsabil de recreditarea, administrarea și monitorizarea resurselor proiectelor investiționale finanțate din fondurile împrumuturilor externe de stat, acordate de Instituțiile Financiare Internaționale pentru dezvoltarea sectorului privat.

Datoria sectorului public reprezintă totalitatea datoriei de stat, a datoriei UAT, a datoriei BNM, a datoriei care rezultă din împrumuturile interne și externe ale întreprinderilor de stat/municipale și ale societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public³.

Figura nr.1, prezentată în continuare, redă în mod schematic structura datoriei sectorului public la situația din 31.12.2017, în aspectul tuturor componentelor acesteia.

Figura nr.1

Structura datoriei sectorului public la situația din 31.12.2017

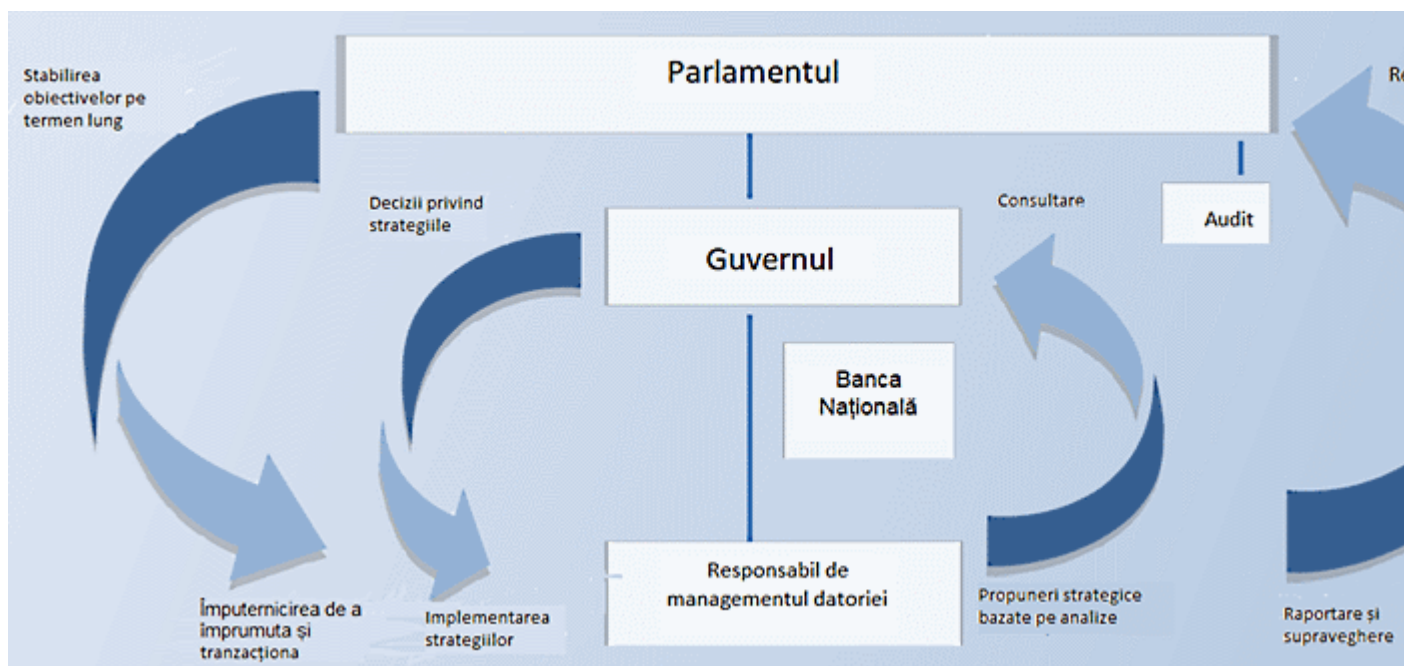
Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza datelor MF.

Mecanismele instituționale sunt politicile, sistemele și procesele pe care organizațiile le utilizează pentru a-și legifera, planifica, gestiona și coordona activitățile în mod eficient cu ceilalți, în vederea realizării obiectivului.

Gestionarea datoriilor ar trebui să fie ancorată pe politici solide din sectoarele macroeconomic și financiar, pentru asigurarea faptului că nivelul și rata de creștere a datoriei publice sunt sustenabile. Mecanismele organizaționale și instituționale comprehensive ar trebui să promoveze elementele de politică publică ale gestionării datoriilor, în ceea ce privește facilitarea coordonării cu politica monetară și cea fiscală, dezvoltarea pieței datoriilor interne, controlul impactului posibil al structurilor datoriilor riscante asupra bugetului și monitorizarea eventualelor datorii contingente. Responsabilii de managementul datoriei, autoritățile fiscale și monetare și autoritățile de reglementare din sectorul financiar ar trebui să împărtășească o înțelegere a obiectivelor managementului datoriei, politicilor din domeniul politicii monetare, fiscale, date fiind interconexiunile și interdependențele dintre instrumentele de politici, după cum se arată în Figura nr.2.

Figura nr.2

Mecanismele instituționale ale managementului datoriei publice

Sursă: Metodologia Băncii Mondiale privind evaluarea performanței managementului datoriei publice din septembrie 2016, publicată pe <http://documents.worldbank.org>

³ Legea nr.419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat.

II. SFERA ȘI ABORDAREA AUDITULUI

Politicile statului trebuie să fie orientate pe menținerea unui nivel adecvat al sustenabilității finanțelor publice și să aibă ca obiectiv reducerea datoriei sectorului public și creșterea economiei.

În plus, auditul datoriei sectorului public ar putea să contribuie la accentuarea semnificației și la beneficiile gestionării datoriei sectorului public, precum și să ajute factorii de decizie să înțeleagă riscurile datoriei publice. Operațiunile de gestionare a datoriei ar fi mai eficiente și ar crește eficiența proceselor administrative interne. De asemenea, auditul contribuie la consolidarea transparenței și responsabilității managerilor datoriei.

În acest context, **obiectivul general** al auditului a constat în evaluarea modului de administrare și gestionare a datoriei sectorului public, prin prisma analizei sustenabilității acesteia de către Ministerul Finanțelor și în aspectul structurii portofoliului de datorie publică.

În scopul atingerii obiectivului general, au fost stabilite următoarele obiective specifice, dar nu se limitează la acestea:

Obiectivul specific I. Analiza evoluției datoriei sectorului public.

Obiectivul specific II. Evaluarea structurii portofoliului datoriei de stat.

Obiectivul specific III. Evaluarea tendințelor beneficiarilor recreditați în vederea onorării obligațiunilor și reducerea datoriei cu termenul de achitare expirat.

Sfera auditului a cuprins examinarea măsurilor întreprinse de MF în calitate de autoritate a administrației publice centrale de specialitate responsabilă de administrarea datoriei de stat și garanțiilor de stat, precum și de monitorizarea datoriei

sectorului public în vederea atingerii obiectivelor managementului datoriei sectorului public.

Abordarea de audit este una combinată (mixtă), axată atât pe probleme de identificare și analiză a deficiențelor cu impact asupra managementului datoriei sectorului public, cât și pe rezultate în contextul analizei performanțelor obținute în mod eficient și eficace, ca urmare a analizei acțiunilor/obiectivelor planificate și rezultatelor obținute, punându-se accent pe măsurile întreprinse de către factorii decizionali/responsabili de gestionarea și monitorizarea datoriei sectorului public.

Domeniul de aplicare și metodologia de audit sunt prezentate în Anexa nr.1 la prezentul Raport de audit.

III. CONSTATĂRILE AUDITULUI

3.1. Obiectivul specific I. Analiza evoluției datoriei sectorului public.

Soldul datoriei sectorului public a înregistrat o scădere față de anul 2016 cu 1,4%, ca rezultat, și ponderea în PIB a scăzut cu 4,9 p.p.. Soldul datoriei externe a sectorului public raportat în moneda națională s-a diminuat în urma aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA. De asemenea, ritmul de creștere a activelor oficiale de rezervă continuă să devanseze ritmul de creștere a datoriei externe a sectorului public, ceea ce reprezintă un factor pozitiv pentru capacitatea de onorare a obligațiunilor de plată ale Guvernului. Concomitent, plenitudinea și prezentarea reală a datoriei sectorului public sunt afectate de ajustarea soldului datoriei sectorului public la începutul fiecărui an.

3.1.1. Datoria sectorului public la 31.12.2017 a fost în scădere față de perioada similară din anul 2016.

Soldul datoriei sectorului public la situația din 31.12.2017 a constituit 58451,7 mil.lei, din care datoria externă – 34179,2 mil.lei (1998,8 mil.dol.SUA), și datoria internă – 24272,5 mil.lei. În anul 2017, față de anul 2016, soldul datoriei sectorului public s-a diminuat cu 851,4 mil.lei (-1,4%), diminuarea totală fiind condiționată de reducerea soldului datoriei BNM cu 1320,5 mil.lei. Totodată, s-a diminuat soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 386,8 mil.lei, precum și al datoriei directe a UAT cu 18,6 mil.lei.

În structura datoriei sectorului public, exprimată în lei (vezi Tabelul nr.1), ponderea majoră revine datoriei de stat (88,4%, sau 51660,3 mil.lei), fiind urmată de datoria BNM (7,7%, sau 4519,4 mil.lei), datoria UAT și datoria întreprinderilor din sectorul public, cărora, în total, le revin 3,9% (2271,9 mil.lei).

Tabelul nr.1

Structura datoriei sectorului public în anii 2015-2017, mil.lei

Nr. d/o	Indicatori	*2015		*2016		2017	
		suma	structura (%)	suma	structura (%)	suma	structura (%)
1.	Datoria de stat	33509,2	77,6%	50785,8	85,6%	51660,3	88,4%
1.1.	Devieri	x	x	+17276,6	+8,1	+874,5	+2,7
2.	Datoria BNM	6669,7	15,4%	5839,9	9,8%	4519,4	7,7%
2.1.	Devieri	x	x	-829,8	-5,6	-1320,5	-2,1
3.	Datoria UAT*	416,8	1,0%	407,4	0,7%	388,8	0,7%

3.1.	<i>Devieri</i>	x	x	-9,5	-0,3	-18,6	0,0
4.	Datoria întreprinderilor din sectorul public*	2604,7	6,0%	2270,0	3,8%	1883,1	3,2%
4.1.	<i>Devieri</i>	x	x	-334,7	-2,2	-386,8	-0,6
	Total	43200,4	100,0%	59303,1	100,0%	58451,7	100%

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017.

***Notă.** Soldurile de la finele anului 2015 și anului 2016 au fost actualizate în urma prezentării informațiilor suplimentare de către unele întreprinderi ale sectorului public.

Verificările auditului asupra corespunderii soldurilor datoriei sectorului public raportate la finele anului 2016 cu soldurile raportate la începutul anului 2017 au relevat modificarea soldurilor datoriei interne la începutul anului 2017 cu 68,8 mil.lei mai puțin față de soldul raportat la finele anului 2016. Modificări ale soldurilor au avut loc la ÎS - cu (-42,5 mil.lei), la SA cu capital integral sau majoritar public – cu (-26,7 mil.lei), la UAT – cu (+0,5 mil.lei).

Ajustarea soldului datoriei sectorului public pentru împrumuturile contractate de întreprinderile sectorului public și UAT este condiționată de neconformarea părților implicate în procesul de raportare a datoriei sectorului public la prevederile cadrului regulator⁴, manifestată prin neprezentarea, prezentarea cu întârziere sau prezentarea eronată a informației, fapt care a afectat plenitudinea și prezentarea situației reale privind datoria sectorului public. *Analiza efectuată de audit privind modificarea soldului împrumuturilor sectorului public este prezentată în Tabelul nr.2.*

Tabelul nr.2

**Analiza privind modificarea soldului
datoriei sectorului public pe anul 2017, raportată în anul 2016, mil.lei**

Indicatori i	Soldul datoriei sectorului public la situația din 31.12.2016							
	inclusiv:							
	total	datoria de stat	datori a BNM	datori a ÎS	datoria SA cu cota statului în capitalul social > 50%	datoria SA cu capitalul social al UAT > 50%	datori a ÎM	datori a UAT
Raportat în 2016	59371,9	50785,8	5839,9	909,5	1185,9	0,6	243,2	406,9
Ajustat în 2017	59303,1	50785,8	5839,9	867,0	1159,2	0,6	243,2	407,4
Devieri	-68,8	-	-	-42,5	-26,7	-	-	0,5

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor din Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2017 și anul 2016.

Ca urmare a ajustărilor efectuate pe parcursul anului 2017, soldul datoriei sectorului public la începutul anului 2017 a constituit 59303,1 mil.lei, sau cu 68,8 mil.lei mai puțin.

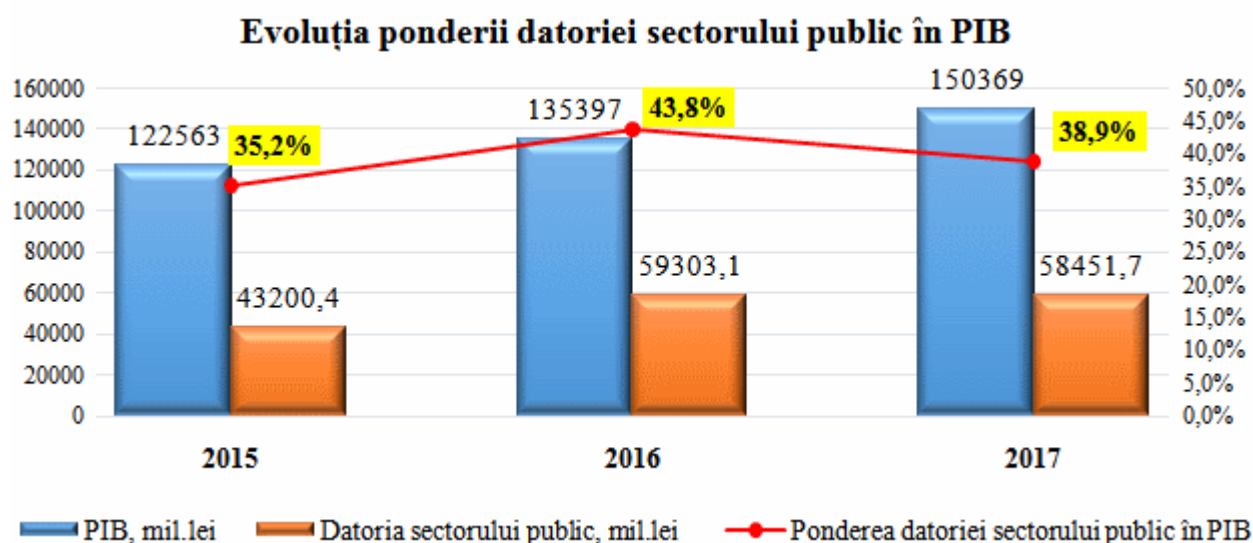
La situația din 31.12.2017, arieratele la împrumuturile sectorului public au constituit 188,0 mil.lei, fiind în scădere cu 53,2 mil.lei. În totalul arieratelor, cele aferente ÎS au constituit 89,8 mil.lei (-2,9 mil.lei), ale SA cu capital integral sau majoritar public – 85,3 mil.lei (-59,1 mil.lei), ale ÎM – 12,2 mil.lei (+8,4 mil.lei), și ale UAT – 0,7 mil.lei (+0,4 mil.lei). De asemenea, auditul atestă că soldul arieratelor raportat la finele anului 2016 (299,7 mil.lei) a fost diminuat cu 58,5 mil.lei, soldul ajustat constituind 241,2 mil.lei. *Ajustarea soldului arieratelor pentru împrumuturile sectorului public este prezentată în Tabelul nr.1 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

⁴ HG nr.1136 din 18.10.2007 “Cu privire la unele măsuri de executare a Legii nr.419-XVI din 22.12.2006 cu privire la datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat” (în continuare – HG nr.1136 din 18.10.2007).

3.1.2. La finele anului 2017 ponderea datoriei sectorului public în PIB a scăzut.

Comparativ cu anul 2016, în care se atesta o evoluție ascendentă a ponderii datoriei sectorului public în PIB, la situația din 31 decembrie 2017 s-a înregistrat o scădere cu 4,9 p.p., constituind 38,9%. *Situația în acest aspect este prezentată în Diagrama nr.1.*

Diagrama nr.1

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017 și informațiile plasate de BNS pe site-ul www.statistica.md

Ponderea în PIB a datoriei externe a sectorului public, față de anul 2016, a scăzut cu 3,5 p.p., iar a datoriei interne – cu 1,4 p.p., la finele anului 2017 acestea constituind 22,7% și, respectiv, 16,1%. *Sinteza ponderii în PIB a datoriei sectorului public este prezentată în Tabelul nr.3.*

Tabelul nr.3

**Ritmul de creștere a datoriei sectorului public
în anii 2015-2017, comparativ cu ritmul de creștere a PIB, mil.lei**

Indicatorii	2015			2016			2017		
	Ponderea, %			Ponderea, %			Ponderea, %		
	suma	în PIB	în suma totală,	suma	în PIB	în suma totală,	suma	în PIB	în suma totală
PIB	122563*			135397*			150369		
Datoria sectorului public, total	43200,4	35,2%	100%	59303,1	43,8%	100%	58451,7	38,9%	100%
Datoria externă a sectorului public	33459,1	27,3%	77,5%	35544,7	26,3%	59,9%	34179,2	22,7%	58,5%
Datoria internă a sectorului public	9741,3	7,9%	22,5%	23758,4	17,5%	40,1%	24272,5	16,1%	41,5%
Ritmul de creștere a PIB, %	+9,4%			+10,5%			+11,1%		
Ritmul de creștere/ scădere a datoriei sectorului public	+18,7%			+37,3%			-1,4%		

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017 și informațiilor plasate de BNS pe site-ul www.statistica.md.

Notă: Cu semnul (*) se reflectă PIB recalculat, aferent anilor 2015-2016.

Auditul denotă că, în corespundere cu indicatorii stabiliți în baza metodologiei propuse în cadrul sustenabilității datoriei sectorului public pentru țările cu venituri mici (utilizate de BM și FMI)⁵, ponderea datoriei sectorului public în PIB pentru țările cu politici medii constituie 55%, iar pentru țările cu politici puternice - 70%.

⁵ IMF policy paper, Review of the debt sustainability framework in low-income countries: proposed reforms, september 2017.

3.1.3. Soldul datoriei externe a sectorului public, exprimat în dol.SUA, a crescut, iar în moneda națională a scăzut.

Soldul datoriei externe a sectorului public, exprimat în dol.SUA, a înregistrat o creștere față de anul 2016 cu 219,9 mil.dol.SUA (+12,4%), la finele anului 2017 constituind 1998,8 mil.dol.SUA. Ponderea majoră în structura datoriei externe a sectorului public continuă să o dețină datoria de stat externă – 85,1% (1700,7

mil.dol.SUA/+236,0 mil.dol.SUA), fiind urmată de datoria externă a BNM – 13,2% (264,3 mil.dol.SUA/-28,0 mil.dol.SUA), datoria externă a UAT și datoria externă a întreprinderilor din sectorul public, cărora le revine, în total, 1,7% (33,8 mil.dol.SUA/+11,8 mil.dol.SUA). *Situația dată este prezentată în Tabelul nr.4.*

Tabelul nr.4

**Structura datoriei externe
a sectorului public în anul 2017, mil.dol.SUA**

Nr · d/o	Indicatori	2015		2016		2017		Devieri	
		suma, mil.dol . SUA	ponderea , %	suma, mil.dol . SUA	ponderea , %	suma, mil.dol . SUA	ponderea , %	suma, mil.dol . SUA	ponderea , p.p
1	Datoria de stat externă	1337,0	78,6%	1464,7	82,3%	1700,7	85,1%	+236,0	+2,7
2	Datoria externă a BNM	339,3	19,9%	292,3	16,4%	264,3	13,2%	-28,0	-3,2
3	Datoria externă a UAT*	16,7	1,0%	16,5	0,9%	21,0	1,1%	+4,4	+0,1
4	Datoria externă a întreprinderilor din sectorul public*	9,1	0,5%	5,4	0,3%	12,8	0,6%	+7,4	+0,3
	Total	1702,0	100,0%	1778,9	100,0%	1998,8	100,0%	+219,9	x

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017.

Notă:* Include datoria contractată direct cu maturitatea de peste un an.

În același timp, analiza efectuată de audit denotă că soldul datoriei externe a sectorului public raportat în moneda națională s-a diminuat cu 1365,5 mil.lei, constituind echivalentul a 34179,2 mil.lei. Această diminuare se datorează aprecierii monedei naționale față de dolarul SUA.

3.1.4. Ritmul de creștere a activelor oficiale de rezervă continuă să devanseze ritmul de creștere a datoriei externe a sectorului public.

Unul dintre indicatorii de lichiditate, care poate măsura capacitatea statului de a-și onora obligațiunile externe, este coraportul între datoria externă a sectorului public și activele oficiale de rezervă. Astfel, auditul relevă că ritmul de creștere/descreștere a activelor oficiale de rezervă (+27,1%) continuă să devanseze ritmul de creștere/descreștere a datoriei externe a sectorului public (+12,4%) cu 14,7 p.p., fiind cu 6,4 p.p. mai scăzut decât în anul 2016 (21,1 p.p.). Valoarea activelor oficiale de rezervă ale BNM a constituit 2803,3 mil.dol.SUA, fiind în creștere față de anul 2016 cu 597,4 mil.dol.SUA, și cu 1046,5 mil.dol.SUA - față de anul 2015, ceea ce reprezintă un factor pozitiv. În aceste condiții, auditul atestă și creșterea nivelului de acoperire a datoriilor externe ale sectorului public cu activele oficiale de rezervă ale BNM (+0,16

ori) și cu activele externe nete (+0,19 ori), iar acoperirea datoriei de stat externe cu activele oficiale de rezervă ale BNM și cu activele externe nete a crescut de 0,14 ori și, respectiv, de 0,18 ori. *Analiza efectuată de audit este prezentată în Tabelul nr.5.*

Tabelul nr.5

**Nivelul de acoperire a datoriei externe
a sectorului public și a datoriei externe administrate de Guvern
cu activele oficiale de rezervă ale statului, mil.dol.SUA**

Anul	Active oficiale de rezervă	Active externe nete	Datoria externă a sectorului public	Datoria de stat externă	Active oficiale de rezervă/ datoria externă a sectorului public	Active externe nete/ datoria externă a sectorului public	Active oficiale de rezervă/ datoria de stat externă	Active externe nete/ datoria de stat externă
1	2	3	4	5	7=2/4	8=3/4	9=2/5	11=3/5
2017	2803,3	2538,5	1998,8	1700,7	1,40	1,27	1,65	1,49
2016	2205,9	1913,3	1778,9	1464,7	1,24	1,08	1,51	1,31
2015	1756,8	1417,2	1702,1	1337,0	1,03	0,83	1,31	1,06

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor MF pe anii 2015-2017 privind soldul datoriei sectorului public și privind soldul datoriei de stat externe pe creditori, precum și informațiilor plasate pe pagina www.bnm.md.

3.2. Obiectivul specific II. Evaluarea structurii portofoliului datoriei de stat.

Soldul datoriei de stat continuă să înregistreze un trend ascendent, iar ca pondere în PIB a scăzut cu 3,2 p.p., creșterea fiind condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emisă pe piața primară, dar și de crearea rezervei de lichidități.

Ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat o dețin împrumuturile de stat externe, după maturitatea rămasă - datoria pe termen lung, care constituie 79,4%, iar după tipul de dobândă – datoria cu rată fixă, respectiv 85,5%. Analiza indicatorilor de sustenabilitate ai datoriei de stat denotă că aceștia s-au încadrat în limitele stabilite. Totodată, se atestă un risc înalt al ratei de dobândă, determinat de ponderea ridicată a datoriei de stat interne scadente în decurs de 1 an.

3.2.1. Soldul datoriei de stat continuă să înregistreze un trend ascendent.

Soldul datoriei de stat la finele anului 2017 a constituit 51660,3 mil.lei, din care datoria de stat externă – 29081,8 mil.lei (1700,7 mil.dol.SUA), și datoria de stat internă – 22578,5 mil.lei. *Structura datoriei de stat în anii 2015-2017 este redată în Tabelul nr.6.*

Tabelul nr.6

Structura datoriei de stat în anii 2015-2017

Anul	Datoria de stat externă	Datoria de stat internă
------	-------------------------	-------------------------

	Datoria de stat, mil.lei	suma, mil.lei	ponderea în datoria de stat, %	suma, mil.lei	ponderea în datoria de stat, %
2017	51660,3	29081,8	56,3%	22578,5	43,7%
2016	50785,8	29266,2	57,6%	21519,6	42,4%
2015	33509,2	26283,8	78,4%	7225,4	21,6%

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017.

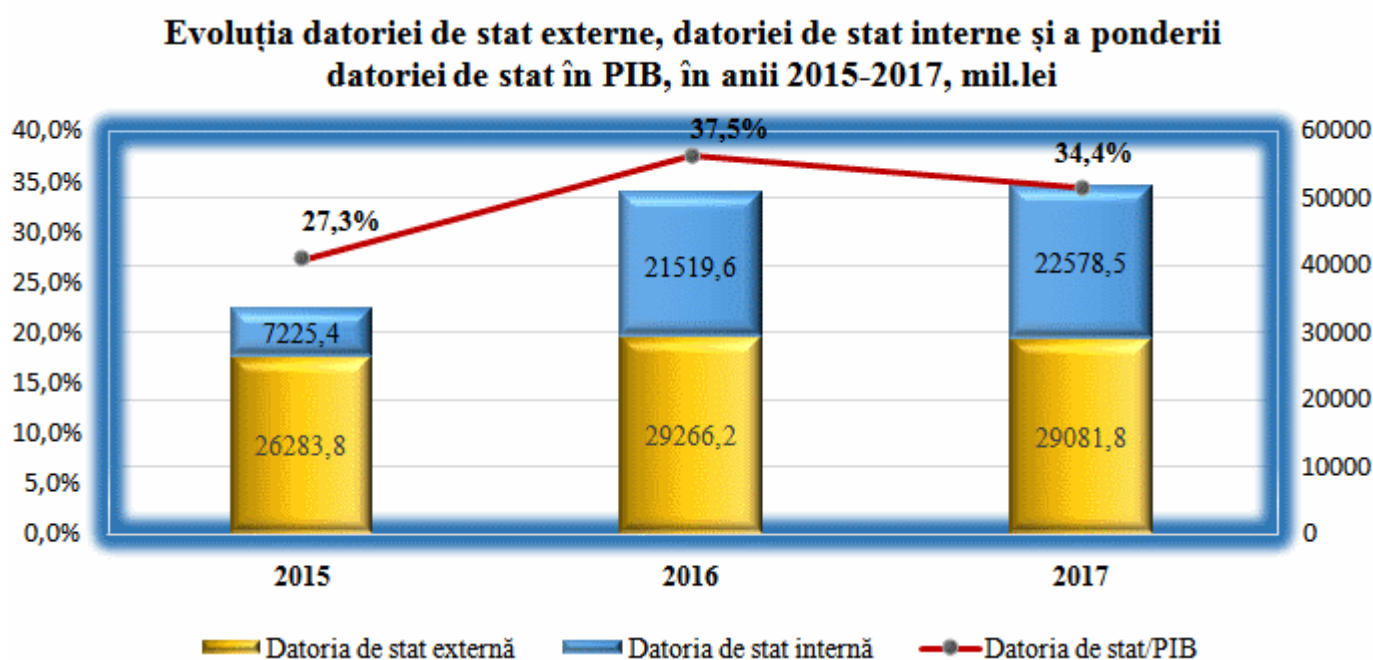
Analiza datelor denotă că, în anul 2017, ponderea datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat a scăzut cu 1,3 p.p. față de anul 2016. De asemenea, auditul relevă tendința de diminuare a ponderii datoriei de stat externe în totalul datoriei de stat (de la 78,4% în anul 2015 până la 56,3% în anul 2017), iar ponderea datoriei de stat interne în totalul datoriei de stat a înregistrat o creștere cu 22,1 p.p. (de la 21,6% în anul 2015 până la 43,7% în anul 2017).

Majorarea soldului datoriei de stat interne în anul 2017 a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emisă pe piața primară în sumă de 600,0 mil.lei și crearea rezervei de lichidități în luna martie a anului 2017 în sumă de 508,9 mil.lei.

În comparație cu anul 2016, datoria de stat a înregistrat o creștere cu 874,5 mil.lei (+1,7%), concomitent datoria de stat externă fiind în descreștere cu 184,4 mil.lei (-0,6%), iar datoria de stat internă - în creștere cu 1058,9 mil.lei (+4,9%).

Ca pondere în PIB, datoria de stat a înregistrat o descreștere față de anul 2016 cu 3,2 p.p., în anul 2017 constituind 34,4%. *Evoluția ponderii datoriei de stat în PIB este prezentată în Diagrama nr.2.*

Diagrama nr.2

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017.

Auditul a constatat că în anul 2017 ritmul de creștere a datoriei de stat este inferior față de ritmul de creștere a exporturilor și de ritmul de creștere a PIB, ca rezultat diminuându-se riscul de solvabilitate. *Situația dată este redată în Tabelul nr.7.*

Tabelul nr.7

**Evoluția ritmului de creștere a datoriei de stat,
a exporturilor de bunuri/servicii și a PIB în anii 2015-2017**

Anul	Ritmul de creștere (scădere) a datoriei de stat, %	Ritmul de creștere/scădere a exporturilor de bunuri și servicii, %	Ritmul de creștere/ scădere a PIB, %
1	2	3	4
2017	1,7	18,6	11,1
2016	51,6	4,0	10,5*
2015	22,0	-15,9	9,4

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017 și informațiilor plasate de BNS pe site-ul www.statistica.md.

*PIB actualizat pentru anul 2016.

Auditul relevă că în anul 2017 datoria de stat a înregistrat o evoluție ascendentă. În aceeași perioadă, indicatorii de îndatorare⁶ a datoriei de stat interne și a datoriei de stat externe au înregistrat o scădere nesemnificativă față de nivelul înregistrat în anul 2016, constituind la datoria de stat internă – 15,0%⁷, iar la datoria de stat externă – 19,3%⁸.

⁶ Indicatorii de îndatorare internă/externă reprezintă raportul dintre soldul datoriei de stat interne/externe rămase de rambursat la sfârșitul anului și PIB, aceștia fiind utilizați pentru evaluarea capacității de plată a statului.

⁷ În anul 2014 – 6,3%, în anul 2015 – 5,9%, în anul 2016 – 15,9%.

⁸ În anul 2014 – 18,2%, în anul 2015 – 21,4%, în anul 2016 – 21,6%.

3.2.2. Ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat o constituie împrumuturile de stat externe.

Auditul a analizat structura datoriei de stat prin prisma a patru aspecte, și anume: *instrumentele datoriei, maturitatea, rata dobânzii și valuta.*

Astfel, analiza efectuată de audit referitor la **structura datoriei de stat pe instrumente** relevă că portofoliul datoriei de stat include: **(1)** împrumuturile de stat externe (50,8%), **(2)** VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat (25,7%), **(3)** VMS emise pe piața primară (14,0%), **(4)** alocările DST (5,5%), **(5)** VMS convertite (4,0%).

Comparativ cu anul 2016, ponderea împrumuturilor externe în totalul datoriei de stat a înregistrat o diminuare cu 0,7 p.p., alocările DST – cu 0,7 p.p., VMS convertite – cu 0,1 p.p., VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat – cu 0,5 p.p., iar ponderea VMS emise pe piața primară s-au majorat cu 1,9 p.p..

Potrivit **maturității rămase**⁹, ponderea majoră în portofoliul datoriei de stat, ce constituie 79,4%, o deține datoria de stat pe termen lung, cele mai lungi perioade ale maturității revenind împrumuturilor de stat externe și VMS emise pentru executarea garanțiilor de stat. Datoriei de stat pe termen scurt îi revine 20,6% din totalul datoriei de stat.

În structura portofoliului total al datoriei de stat pe **tipuri de rată a dobânzii**, datoriei de stat cu rata fixă îi revin 85,5%, iar datoriei cu rata flotantă – 14,5%. În comparație cu anul 2016, se atestă o creștere a datoriilor de stat cu rata fixă cu 0,9 p.p. și o diminuare a datoriei de stat cu rata flotantă în aceeași mărime. Analiza situației date este redată în *Tabelul nr.2 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit*.

În aspectul structurii **valutelor** datoriei de stat, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în lei moldovenești - 43,7%, urmată de cea a împrumuturilor de stat externe denominate în coșul valutar DST - 32,2%. Pe următoarele poziții se clasează euro – 16,6%, dolarul SUA – 5,6%, Yenul Japonez – 1,9% și lira sterlină - 0,02%.

⁹ Maturitatea rămasă reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență.

3.2.3. Parametrii de risc și de sustenabilitate ai datoriei de stat s-au încadrat în limitele stabilite.

Auditul denotă că, în vederea monitorizării nivelului parametrilor de risc și de sustenabilitate aferenți portofoliului datoriei de stat, a fost aprobat Programul “Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)”¹⁰. *Situația privind încadrarea parametrilor datoriei de stat pe anul 2017 în limitele stabilite pentru anumite tipuri de risc este prezentată în Tabelul nr.8.*¹¹

Tabelul nr.8

Analiza parametrilor de risc și de sustenabilitate aferenți datoriei de stat în anii 2015-2017, în comparație cu limitele stabilite, %

Parametrii de risc	Limitele stabilite pentru perioada 2017-2019 ¹¹	2015	2016	2017
		realizat		
Parametrii de risc pentru perioada 2017-2019				
Ponderea datoriei de stat interne în totalul datoriei de stat	≥ 20%	21,6	42,4	43,7
Ponderea datoriei de stat într-o anumită valută străină în totalul datoriei de stat (euro)	≤ 50%	32,7	24,3	27,1
Ponderea datoriei de stat cu rata dobânzii variabilă în totalul datoriei de stat	≤ 40%*	41,8	30,9	30,2
Ponderea datoriei de stat scadentă în decurs de un an în totalul datoriei de stat	≤25%*	25,0	18,7	20,6
Parametrii de sustenabilitate pentru perioada 2017-2019				

Serviciul datoriei de stat (% în raport cu veniturile bugetului de stat - granturi)	$\leq 15\%$	x	6,3	5,9
---	-------------	---	-----	-----

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor Rapoartelor privind datoria de stat la situațiile din 31.12.2015, 31.12.2016 și 31.12.2017.

Nota: *Valori ajustate comparativ cu Programul "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2016-2018), ca urmare a emisiunii de către MF a obligațiunilor de stat cu scadența cuprinsă între 1 și 25 ani, conform Legii nr.235 din 03.10.2016.

Analiza indicatorilor de risc privind datoria de stat relevă că, în anul 2017, toți parametrii de risc s-au încadrat în limitele stabilite, aceștia înregistrând tendințe neuniforme, ca urmare a impactului fluctuațiilor ratelor de schimb și ratelor de dobândă asupra datoriei de stat, care rămâne a fi semnificativă.

Indicatorii datoriei publice ne oferă o primă abordare în ceea ce privește sustenabilitatea acesteia. Astfel, analiza efectuată de audit privind sinteza evoluției indicatorilor de sustenabilitate a datoriei de stat potrivit standardelor de audit ISSAI¹² în anii 2015-2017 (vezi *Tabelul nr.3 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit*) relevă următoarele:

(1) *Ponderea datoriei de stat în PIB* a înregistrat o diminuare față de anul 2016 cu 3,2 p.p., constituind 34,4%, dar fiind cu 7,0 p.p. mai mare față de anul 2015. De asemenea, în anul 2017, se constată diminuarea ponderii datoriei de stat externe în PIB cu 2,3 p.p. și a ponderii datoriei de stat interne în PIB - cu 0,9 p.p., constituind 19,3% și, respectiv, 15%.

(2) *Ponderea datoriei de stat în veniturile de bază ale bugetului de stat* a înregistrat o scădere, față de anul 2016, cu 24,6 p.p., constituind 153,5%, ce depășește nivelul din anul 2015 cu 21,6 p.p.. De asemenea, ponderea datoriei de stat externe în veniturile de bază ale bugetului de stat a înregistrat o scădere cu 16,2 p.p., iar ponderea datoriei de stat interne în veniturile de bază ale bugetului de stat - cu 8,4 p.p., constituind 86,4 % și, respectiv, 67,1%.

(3) *Ponderea serviciului datoriei de stat în PIB* s-a menținut aproximativ la nivelul din anul 2016, reducându-se cu 0,01 p.p.. Dacă ponderea serviciului datoriei de stat externe se menține la același nivel 3 ani consecutiv (0,2%), atunci ponderea serviciului datoriei de stat interne în PIB a înregistrat o diminuare față de anul 2016 cu 0,04 p.p.

(4) *Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile de bază ale bugetului de stat*, comparativ cu anul 2016, este în scădere cu 0,4 p.p.. De asemenea, se atestă majorarea cu 0.1 p.p. a ponderii serviciului datoriei de stat externe în veniturile de bază ale bugetului de stat. În același timp, ponderea serviciului datoriei de stat interne în veniturile de bază ale bugetului de stat s-a diminuat cu 0,5 p.p..

(5) *Ponderea serviciului datoriei de stat în cheltuielile de bază ale bugetului de stat* a constituit 5,6%, fiind în scădere față de anul 2016 cu 0,1 p.p.. Astfel, ponderea serviciului datoriei de stat externe în cheltuielile de bază s-a majorat cu 0,1 p.p., iar a serviciului datoriei de stat interne s-a diminuat cu 0,2 p.p. față de anul 2016.

(6) *Ponderea serviciului datoriei de stat în totalul exporturilor*¹³ în anul 2017 a constituit 4,3%, același nivel față de anul 2016. Indicatorii aferenți serviciului datoriei de stat externe au crescut cu 0,1 p.p., constituind 0,8%, iar ai serviciului datoriei de stat interne s-au diminuat cu 0,1 p.p..

(7) *Ponderea datoriei de stat externe în totalul exporturilor*¹⁴ s-a realizat la nivel de 70,1%, înregistrând o scădere cu 1,5 p.p. față de anul 2016 (71,6% - în anul 2016).

(8) *Datoria de stat externă pe cap de locuitor* în dol. SUA a fost în creștere față de anul 2016 cu 66,5 dol.SUA, constituind 478,9 dol.SUA. Datoria de stat externă pe cap de locuitor exprimată în lei a scăzut față de indicatorul din anul 2016 cu 51,9 lei, constituind 8190,0 lei. Această scădere se datorează aprecierii leului moldovenesc față de dol.SUA.

(9) *PIB pe cap de locuitor*¹⁵ exprimat în moneda națională a înregistrat o creștere continuă (de la 34274 lei în anul 2015 până la 42347,3 lei în anul 2017), iar cel în dol.SUA a crescut de la 1822 dol.SUA în anul 2015 până la 2476,4 dol. SUA în anul 2017.

¹⁰ Hotărârea Guvernului nr.1372 din 20.12.2016 cu privire la aprobarea Programului "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)".

¹¹ Hotărârea Guvernului nr.1372 din 20.12.2016 cu privire la aprobarea Programului "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)".

¹² ISSAI 5411 Indicatorii datoriei publice; ISSAI 5422 Un exercițiu cu termeni de referință pentru efectuarea auditului de performanță a datoriei publice.

¹³ Reprezintă un indicator care reflectă sporirea/reducerea poverii de îndatorare, exporturile fiind sursa importantă pentru asigurarea lichidității sistemului, și indică cu cât încasările anuale din exporturi acoperă plata serviciului datoriei de stat în același an.

¹⁴ Reprezintă un indicator care măsoară sustenabilitatea datoriei de stat externe, iar creșterea indicatorului dat reflectă devansarea ritmului de creștere a datoriei de stat externe față de creșterea exporturilor (veniturilor externe).

¹⁵ Este un indicator care măsoară activitatea economică a țării.

3.2.4. Ponderea ridicată a datoriei de stat interne scadente în decurs de 1 an determină prezența unui risc înalt al ratei de dobândă.

Volatilitatea piețelor financiare, ca urmare a fluctuației ratelor de dobândă, a cursurilor de schimb valutar sau a modificărilor inflației, determină volatilitatea crescândă a portofoliului datoriei de stat. Fenomenul respectiv poate fi indicat drept risc de piață. Acesta este principalul tip de risc asociat soldului și costului datoriei de stat și include riscul de refinanțare, riscul valutar și riscul ratei de dobândă. *Analiza indicatorilor de piață aferenți datoriei de stat este prezentată în Tabelul nr.9*

Tabelul nr.9

Indicatorii riscurilor de piață aferenți datoriei de stat la 31.12.2017, în comparație cu 31.12.2016

Indicatori	Datoria de stat internă			Datoria de stat externă			Totalul datoriei de stat		
	2016	2017	Creștere/ descreștere	2016	2017	Creștere/ descreștere	2016	2017	Creștere/ descreștere
1. Riscul de refinanțare									
a) Perioada medie de maturitate a datoriei de stat (ATM), ani	10,1	9,1	-1,0	9,8	8,8	-1,0	10,0	9,0	-1,0
b) Datoria scadentă în decurs de 1	37,5%	38,3%	+0,8 p.p.	4,8%	6,8%	+2,0 p.p.	18,7%	20,6%	+1,9 p.p.

an, (% din total)									
2. Riscul valutar									
Structura datoriei de stat pe componente (% din total)	42,4%	43,7%	+1,3 p.p.	57,6%	56,3%	-1,3 p.p.	100%	100%	0
3. Riscul ratei de dobândă*									
a) Datoria cu rata dobânzii flotantă (% din total)	37,3%	37,2%	+0,1 p.p.	26,2%	24,8%	-1,4 p.p.	30,9%	30,2%	-0,7 p.p.
b) Perioada medie de refixare a datoriei de stat (ATR), ani	10,1	9,1	-1,0	7,8	7,1	-0,7	8,8	8,0	-0,8 p.p.
c) Datoria cu rata dobânzii ce urmează a fi refixată în decurs de 1 an(% din total)	38,1%	38,9%	+0,8 p.p.	29,7%	30,2%	+0,5	33,2%	34,0%	+0,8 p.p.

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza datelor Raportului privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2017.

***Notă:** În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât, din cauza maturității reduse, aceasta va fi refinanțată în fiecare an, la condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

Analiza efectuată de audit atestă că 38,3% din datoria de stat internă existentă la situația din 31.12.2017 va ajunge la scadență pe parcursul anului 2018, ceea ce denotă că datoria nouă contractată va fi supusă riscului ratei de dobândă, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă. Comparativ cu anul 2016, datoria de stat internă scadentă în decurs de 1 an s-a majorat cu 0,8 p.p., iar perioada medie de maturitate s-a diminuat cu 1 an. Acest fapt se datorează emiterii VMS în anul 2016 în vederea executării de către MF a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, ca rezultat, va majora sumele destinate rambursării începând cu anul 2018.

În totalul datoriei de stat, 20,6% reprezintă datoria de stat scadentă în decurs de 1 an, fapt ce denotă un risc de refinanțare moderat.

La situația din 31.12.2017, 56,3% din portofoliul datoriei de stat revine datoriei de stat externe, fiind supusă în întregime riscului valutar. În comparație cu anul 2016, ponderea datoriei de stat externe s-a diminuat cu 1,3 p.p., ceea ce se datorează majorării ponderii datoriei de stat interne din contul VMS emise pe piața primară.

În totalul datoriei de stat interne la situația din 31.12.2017, ponderea datoriei cu rata dobânzii flotantă constituie 30,2%, sau cu 0,7 p.p. mai puțin comparativ cu sfârșitul anului 2016. Ponderea relativ înaltă a dobânzii flotante și a instrumentelor cu maturitate de până la 1 an prezintă un risc al ratei de dobândă, precum și un risc ridicat de refinanțare.

Indicatorul privind perioada medie de refixare este cu atât mai sigur cu cât deține o valoare mai mare, la fel ca și indicatorul de refinanțare – perioada medie de maturitate.

Astfel, auditul relevă că datoria de stat internă este mai mult expusă riscului ratei de dobândă, față de datoria de stat externă, deoarece 38,9 % din datoria de stat internă urmează să fie refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an. Perioada de refixare a datoriei de stat este de 8 ani, 34,0% din aceasta urmând a fi refixată la rate noi de dobândă în decurs de 1 an.

3.2.5. Datoria de stat internă își menține ritmul de creștere.

La situația din 31.12.2017, soldul datoriei de stat interne s-a încadrat în plafonul stabilit prin Legea bugetului de stat pe anul 2017¹⁶ (24069,6 mil.lei), fiind cu 1491,1 mil.lei mai puțin decât plafonul stabilit și constituind 22578,5 mil.lei.

În totalul datoriei de stat interne, VMS¹⁷ emise pe piața primară constituie 7223,9 mil.lei (32,0%), VMS convertite – 2063,4 mil.lei (9,1%), și VMS emise pentru obligațiile de plată derivate din garanțiile de stat¹⁸ – 13291,2 mil.lei (58,9%).

Comparativ cu anul 2016, datoria de stat internă a crescut cu 1058,9 mil.lei (+4,9%), datorită majorării emisiunii VMS pe piața primară (+1108,9 mil.lei), și anume, a VMS pentru crearea unei rezerve de lichidități - cu suma de 508,9 mil.lei, și a VMS pentru finanțarea deficitului bugetului de stat - cu suma de 600,0 mil.lei.

Auditul relevă că, urmare executării Legii nr.235 din 03.10.2016, prin care MF a emis și a transmis BNM la 04.10.2016 OS în sumă de 13341,2 mil.lei, ce constituie suma creditelor neachitate BNM de către “Banca de Economii” S.A., BC “Banca Socială” S.A. și BC “Unibank” S.A., la 04.10.2017 au fost răscumpărate OS cu termenul de circulație de 1 an, în sumă de 50,0 mil.lei. Astfel, soldul VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege s-a redus, comparativ cu anul 2016, cu 50,0 mil.lei, constituind 13291,2 mil.lei. *Informația detaliată privind structura datoriei de stat interne este prezentată în Tabelul nr.4 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

De asemenea, analiza efectuată de audit denotă că ponderea datoriei după maturitatea rămasă pe termen scurt și pe termen lung se menține la același nivel, față de anul 2016, și a constituit 38,3% și, respectiv, 61,7%. Astfel, s-a constatat că, prin menținerea datoriilor pentru VMS emise pe termen scurt în volume care nu se modifică esențial, în condițiile emisiunilor VMS cu maturitate redusă, este evidentă prezența riscului de refinanțare (ajustat la condițiile noi de piață) și a riscului ratei de dobândă.

¹⁶ Art.7 din Legea bugetului de stat pe anul 2017 nr.279 din 16.12.2016.

¹⁷ VMS evaluate la valoarea de vânzare.

¹⁸ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17.11.2014 și nr.101 din 01.04.2015.

3.2.6. Volumul VMS emise pe piața primară este în creștere continuă.

La situația din 31.12.2017, volumul VMS emise pe piața primară a constituit 7223,9 mil.lei, fiind în creștere cu 1108,9 mil.lei (+18,1%) față de anul 2016 și cu 2061,9 mil.lei față de anul 2015.

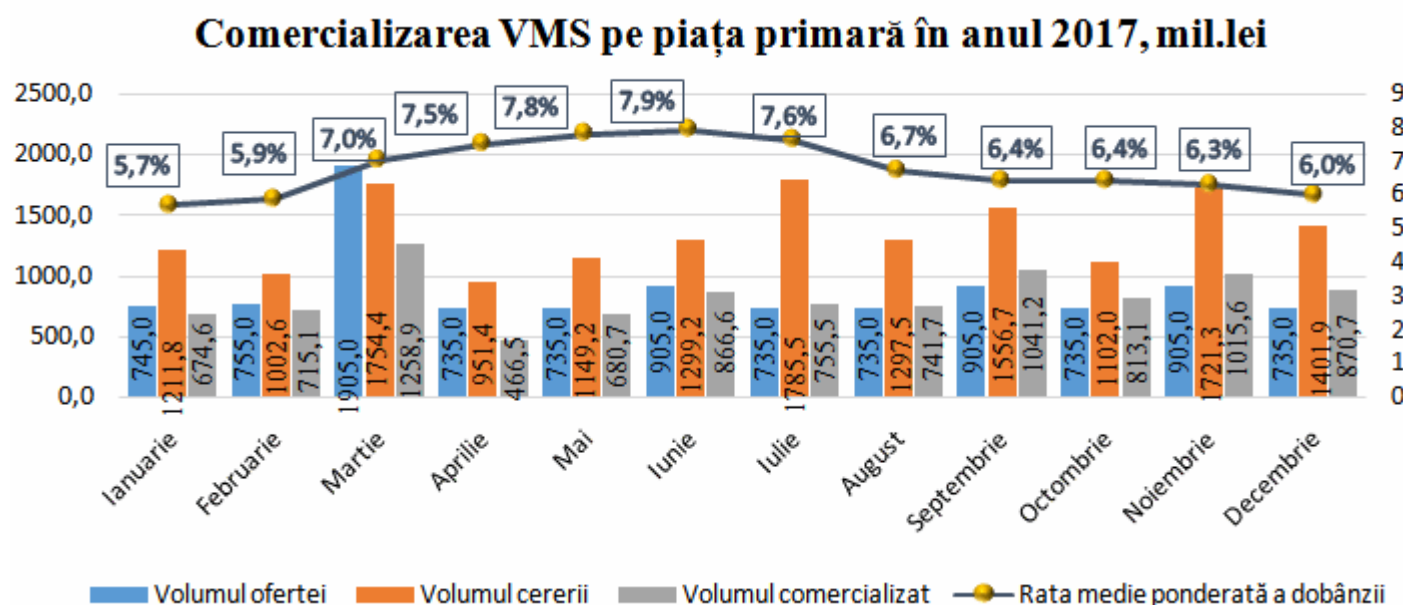
Ca pondere în PIB, VMS emise pe piața internă au înregistrat o tendință fluctuantă și în anul 2017 au constituit 6,6%, cel mai înalt indicator fiind înregistrat în anul 2016¹⁹.

Ca structură, VMS emise pe piața primară, aflate în circulație, sunt formate din BT și OS cu rata dobânzii fixă, în valoare de 6955,6 mil.lei (96,3%), și OS cu rata dobânzii flotantă, în valoare de 268,3 mil.lei (3,7%). Analiza structurală a VMS în circulație conform maturității și dobânzilor aferente acestora (fixă și flotantă) este prezentată în Tabelul nr.5 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.

Auditul relevă că ponderea în totalul VMS emise pe piața primară a datoriei pe termen lung (cu scadența de un an și mai mare) a constituit 15,9% (1148,6 mil.lei), în timp ce ponderea datoriei pe termen scurt (cu scadența până la un an) a constituit 84,1% (6075,3 mil.lei).

Auditul denotă că pe parcursul anului 2017 s-au organizat 76 licitații de vânzare a VMS, în sumă de 10530,0 mil.lei, iar cererea la VMS a constituit suma de 16233,4 mil.lei, sau cu 5703,4 mil.lei mai mult, în rezultat fiind comercializate la prețul de cumpărare VMS în sumă de 9900,2 mil.lei, sau cu 363,9 mil.lei mai puțin decât volumul comercializat în anul 2016. Situația descrisă este prezentată în Diagrama nr.3.

Diagrama nr.3

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informațiilor privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2017;
Comunicatele oficiale de plasare a VMS în anul 2017;
Comunicatele privind rezultatele licitațiilor de vânzare a VMS în anul 2017.

În baza analizei efectuate, auditul denotă că cel mai mare volum al ofertei de VMS a fost înregistrat în luna martie 2017, când MF a propus pentru plasare VMS în volum de 1,0 mld.lei pentru crearea rezervei de lichidități. De asemenea, auditul a constatat că pe tot parcursul anului 2017, ca și în anul 2016, volumul cererii la VMS a depășit volumul ofertei, iar în luna iulie 2017 - de peste 2 ori.

În totalul VMS emise (9900,2 mil.lei), volumul BT cu maturitatea de 91 zile a constituit 2007,6 mil.lei (20,3%); BT cu maturitatea de 182 zile – 3142,5 mil.lei (31,7%); BT cu maturitatea de 364 zile – 3759,2 mil.lei (38,0%); OS cu maturitatea de 1 an – 163,5 mil.lei (1,6%); OS cu maturitatea de 2 ani – 669,2 mil.lei (6,8%); OS cu maturitatea de 3 ani – 158,2 mil.lei (1,6%).

Compararea volumului de VMS emise prin licitații (9900,2 mil.lei) cu volumul de VMS răscumpărate (8791,3 mil.lei) denotă că, pe parcursul anului 2017, pentru necesitățile bugetului de stat au fost atrase în total 600,0 mil.lei. De asemenea, pentru serviciul VMS emise pe piața primară, MF a utilizat resurse generale în valoare de 808,2 mil.lei, ceea ce denotă prezența riscului ratei de dobândă a VMS. Menținerea acestei situații, reieșind din faptul că partea semnificativă a emisiunilor VMS revine VMS emise cu maturitate mai mică de un an, poate genera posibile cheltuieli suplimentare.

¹⁹ În anul 2014 – 6,3%, în anul 2015 – 5,9%, în anul 2016 – 16%.

3.2.7. Crearea rezervelor de lichidități a avut impact asupra majorării datoriei de stat interne.

Potrivit Legii nr.33 din 17.03.2017 pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2017²⁰, Ministerul Finanțelor și-a propus crearea unei rezerve de lichidități în mărime de 2,0 mlrd.lei. Astfel, la licitația VMS din 28.03.2017, MF a oferit pe piața primară OS cu dobândă fixă pe termen de 1 an în volum de 300,0 mil.lei, și pe termen de 2 ani - în sumă de 700,0 mil.lei. În rezultatul licitației, au fost comercializate OS în sumă de 508,9 mil.lei, dintre care OS cu maturitatea de 1 an - de 163,5 mil.lei, și OS cu maturitatea de 2 ani - de 345,5 mil.lei, cu dobânda de 7,15% și, respectiv, 7,75%. Examinările efectuate de audit relevă că mijloacele bănești obținute din aceste tranzacții au fost plasate în 2 depozite la BNM, pe un termen egal cu termenul de circulație a OS vândute și la rata dobânzii echivalentă cu rata medie ponderată constituită la licitația respectivă. Depozitele au fost plasate în baza cererilor de plasare a depozitului către BNM din data de 29.03.2017, în sumă de 163,5 mil.lei și, respectiv, de 345,5 mil.lei.

Verificările efectuate de audit referitor la achitarea dobânzii pentru deservirea OS comercializate și, respectiv, încasarea dobânzilor pentru mijloacele bănești obținute în rezultatul comercializării OS emise în acest scop și ulterior depozitate la BNM denotă următoarele.

Astfel, conform graficului de achitare, în anul 2017 au fost achitate dobânzi în sumă de 19,4 mil.lei, din totalul de 65,2 mil.lei calculate, pentru întreg portofoliul de OS emise în acest scop, pe toată perioada de scadență de până la 30.03.2019.

În același timp, conform cererilor de plasare a depozitelor, periodicitatea achitării de către BNM a dobânzilor la cele două depozite este stabilită ca semianual. Astfel, la data de 02.10.2017 (primul termen semianual), dobânzile achitate de către BNM au însumat în total 19,4 mil.lei, sau în aceeași mărime ca și suma dobânzilor achitate pentru deservirea OS.

Examinările efectuate de audit referitor la aspectele ce țin de constituirea acestei rezerve de lichidități prin prisma prevederilor legale relevă următoarele. Potrivit notei informative la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2017 *“în scopul îmbunătățirii gestionării datoriei de stat, precum și evitării presiunilor sezoniere în asigurarea surselor de finanțare pentru acoperirea deficitului bugetar, dar și pentru a reduce riscul de refinanțare a datoriei de stat și riscurile legate de disponibilitatea de lichidități, se propune crearea unei rezerve de lichidități.*

Modificarea în cauză impune majorarea soldului datoriei de stat interne (dar fără majorarea costurilor de deservire a datoriei și în limitele sustenabile ale datoriei de stat stabilite în Programul “Managementul datoriei de stat pe termen mediu pentru anii 2017-2019”), precum și majorarea soldului de mijloace bănești în conturi la finele anului 2017”.

În acest context, auditul menționează că Legea privind datoria sectorului public, garanțiile de stat și recreditarea de stat și Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale²⁰ urmează să definească noțiunea de “rezerve de lichidități”, precum și să reglementeze exhaustiv situațiile de creare și utilizare, ale acestora.

Totodată, auditul menționează că crearea unor asemenea rezerve de lichidități a continuat și în anul 2018. Conform comunicatelor MF, la licitația din 28.03.2018 au fost realizate VMS în valoare totală de 153,5 mil.lei (75,8 mil.lei – termenul 2 ani/ rata dobânzii 5,8%; 59,4 mil.lei – termenul 3 ani/6,2%; 18,3 mil.lei – 5 ani/6,6%).

²⁰ Legea nr.33 din 17.03.2017 pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2017 nr.279/2016.

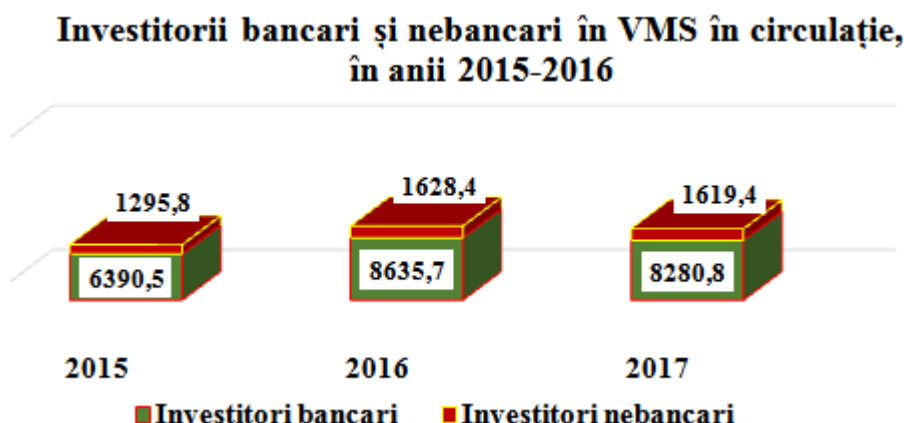
²¹ Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25.07.2014.

3.2.8. Continuă creșterea interesului investitorilor din sectorul bancar în VMS.

La situația din 31.12.2017, pe piața valorilor mobiliare au activat 9 dealeri primari care au contribuit la plasarea VMS pe piața primară și la asigurarea lichidității lor pe piața secundară.

Analiza efectuată de audit privind VMS procurate în portofoliul propriu al băncilor comerciale și cele procurate în numele clienților denotă că ponderea majoră o dețin investitorii bancari - 83,6%, sau 8280,8 mil.lei. Totodată, și interesul pentru VMS ale investitorilor nebancari a scăzut nesemnificativ, față de anul 2016, cu 9,0 mil.lei, acestea constituind 1619,4 mil.lei. *Situația dată este expusă în Diagrama nr.4.*

Diagrama nr.4

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informațiilor privind investitorii în VMS.

Auditul denotă că diminuarea ratelor la VMS pe parcursul anului 2017, față de anul 2016, a redus interesul investitorilor bancari pentru VMS, aceștia totuși rămânând principalii investitori pe piața primară a VMS.

În anul 2017, printre cei mai activi investitori bancari pe piața primară au fost: BC “Victoriabank” SA – 21% (2143,3 mil.lei), BC “Moldindconbank” SA – 19,9% (1971,0 mil.lei), și BC “Moldova-Agroindbank” SA – 18% (1786,8 mil.lei).

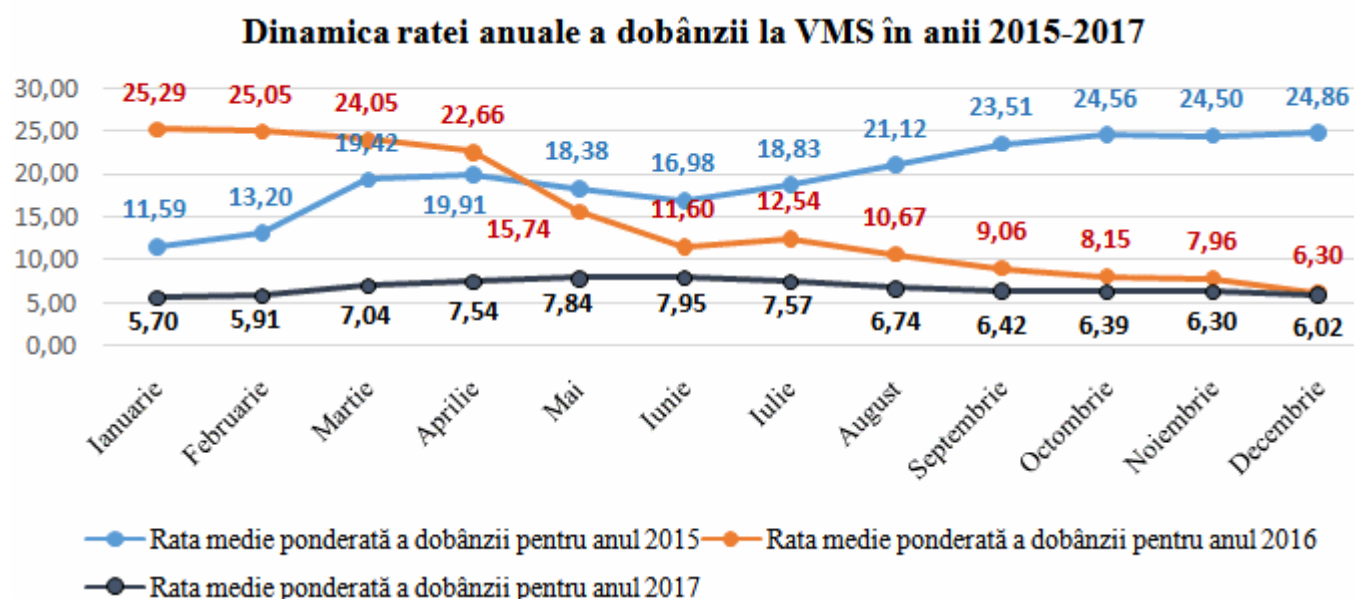
Auditul atestă că, la începutul anului 2017, băncile aflate în proces de lichidare dețin în portofoliul propriu VMS procurate la valoarea nominală în sumă totală de 4,4 mil.lei (“Banca de Economii” SA – 3,5 mil.lei, BC “Banca Socială” SA – 0,8 mil.lei, și BC “Unibank” SA – 0,1 mil.lei). VMS procurate de cele 3 bănci comerciale în proces de lichidare au fost emise în anul 2014 pe un termen de 3 ani, cu rata dobânzii între 8,0% și 9,0%, a căror scadență a survenit în anul 2017²². Astfel, auditul denotă că, potrivit scrisorii BNM nr.08-0328/1 din 12.01.2018, la situația din 31.12.2017, cele trei bănci comerciale în proces de lichidare nu dețin VMS în portofoliul propriu.

²² Termenul de răscumpărare survine în 2017, cu achitarea în perioada 25.04.2017 - 19.12.2017.

3.2.9. Ratele dobânzilor la VMS în anul 2017 au fost în scădere.

Auditul a constatat că în anul 2017 **rata nominală medie anuală ponderată a dobânzilor la VMS** a variat între 5,70% și 7,95%. Astfel, cea mai scăzută rată s-a înregistrat în luna ianuarie (5,70%), iar cea mai înaltă - în luna iunie (7,95%). Ca rezultat, rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate a constituit 6,76%, fiind cu 9,00 p.p. mai mică decât în anul 2016 și cu 13,37 p.p. - decât în anul 2015. *Situația comparabilă cu anii 2015 și 2016 este prezentată în Diagrama nr.5.*

Diagrama nr.5

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anii 2015-2017.

Tendința de reducere în anul 2017 a ratelor nominale medii ponderate ale dobânzilor la VMS emise pe piața primară a avut un efect pozitiv, ceea ce a determinat reducerea cheltuielilor suportate de bugetul de stat pentru serviciul VMS emise pe piața primară și al VMS convertite cu 509,6 mil.lei, față de anul 2016.

Analiza efectuată de audit privind evoluția ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anul 2017 relevă o schimbare semnificativă a situației pe piața primară a

VMS față de anul 2016. În anul 2017, rata medie anuală ponderată la VMS a constituit 6,76% (-8,14 p.p.), la credite – 10,54% (-2,46 p.p.), și la depozite – 6,52% (-5,96 p.p.). De asemenea, auditul atestă că rata de bază a BNM a înregistrat un trend descendent, de la 9,0% în luna ianuarie până la 6,5% în luna decembrie 2017. *Analiza comparativă a evoluției ratelor dobânzii la instrumentele financiare în anii 2016 și 2017 este prezentată în Diagramele nr.1 și nr.2 din Anexa nr.3 la prezentul Raport de audit.*

De asemenea, auditul denotă că pe tot parcursul anului ratele medii ponderate pentru creditele acordate de sistemul bancar au devansat ratele medii ponderate la VMS, acestea din urmă fiind inferioare atât ratelor de bază ale BNM, cât și ratelor medii ponderate la creditele acordate de către sistemul bancar. Ratele medii lunare la credite au depășit ratele anuale medii ponderate ale VMS și ratele de bază ale BNM.

Analiza efectuată de audit privind evoluția ratelor medii ponderate la VMS cu termenul de scadență până la un an și rata de bază a BNM denotă că ratele anuale medii ponderate la VMS au fost inferioare ratei de bază a BNM (-0,98 p.p.). De asemenea, s-a înregistrat și tendința de micșorare a ratei medii ponderate la VMS față de rata medie ponderată la depozitele acordate de sistemul bancar. *Situația descrisă este prezentată în Diagrama nr.3 din Anexa nr.3 la prezentul Raport de audit.*

3.2.10. Obligațiile față de bugetul de stat ale băncilor aflate în proces de lichidare sunt restituite într-un ritm scăzut.

Analiza efectuată de audit privind recuperarea la bugetul de stat, ca urmare a emiterii anterioare, a VMS pentru stabilitate financiară ("Investprivatbank" SA²³) și pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat ("Banca de Economii" SA, BC "Banca Socială" SA, BC "Unibank" SA²⁴), denotă că prin legea bugetară anuală acestea au fost aprobate în sumă de 700,0 mil.lei, dar s-au executat în sumă de 210,6 mil.lei, sau la nivelul de 30,1%. Raportul privind executarea bugetului conform clasificăției economice la situația din 31.12.2017 reflectă mijloacele respective la poziția "Micșorarea altor creanțe interne ale bugetului" (418120) la capitolul active financiare, ca surse de finanțare a deficitului.

Astfel, ca și în anii precedenți, rămâne considerabil soldul datoriei BC "Investprivatbank" SA față de MF. Astfel, din totalul datoriei de 428,5 mil.lei, preluată în anul 2012 de către bugetul de stat, pe parcursul anilor 2012-2017, banca respectivă a transferat la bugetul de stat, din valorificarea activelor sale, doar 70,2 mil.lei (16,4%), dintre care 0,7 mil.lei - în anul 2017. Astfel, la finele anului 2017, datoria BC "Investprivatbank" SA față de MF a constituit 358,3 mil.lei.

La situația din 31.12.2017, băncile supuse lichidării ("Banca de Economii" SA, BC "Banca Socială" SA, BC "Unibank" SA) au rambursat doar 1071,1 mil.lei (7,6%) din totalul creditelor de urgență acordate de BNM sub garanția Guvernului.

Auditul denotă că în anul 2017, din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării, la contul bugetului de stat s-au încasat mijloace în sumă de 209,9 mil.lei. Astfel, datoria băncilor supuse lichidării la finele anului 2017 a constituit 13050,6 mil.lei. *Situația privind soldul restant al datoriei băncilor supuse lichidării față de MF la finele anului 2017 este prezentată în Tabelul nr.10.*

Tabelul nr.10

Evoluția datoriilor băncilor supuse lichidării față de MF, mil.lei

	Garanț ia	Garanț ia	Total	Ra m-	Sold restant	Ramb ur-	Sold restant	Ramb ur-	Sold restant	Ramb ur-	Sold restant
--	--------------	--------------	-------	----------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------	-------------	-----------------

	807ss (17.11.2 014)	101ss (01.04.2 015)		burs at	al datorie i la 31.12.20 15	sat de la 01.01.2 016 până la 03.10.2 016	al datorie i la 03.10.20 16	sat în 04.10.20 16- 31.12.20 16	al datorie i la 31.12.20 16	sat 2017	al datorie i la 31.12.20 17
“Banca de Econo mii” SA	5273,2	4000,0	9273, 2	69,0	9204,2	121,2	9083,0	28,2	9054,8	109,8	8945,0
BC “Banca Socială ” SA	2700,0	-	2700, 0	120, 0	2580,0	188,0	2392,0	44,0	2348,0	90,0	2258,0
BC “Uniba nk” SA	1353,5	795,0	2148, 5	243, 5	1905,0	38,8	1866,2	8,5	1857,7	10,1	1847,6
Total	9326,7	4795,0	1412 1,7	432, 5	13689, 2	348,0	13341, 2	80,7	13260, 5	209,9	13050, 6

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informațiilor/datelor prezentate de MF.

Totodată, auditul atestă că, la 04.10.2017, MF a răscumpărat obligațiunile de stat cu termenul de circulație de 1 an în sumă de 50,0 mil. lei din portofoliul deținut de BNM, datoria MF față de BNM la situația din 31.12.2017 constituind 13291,2 mil. lei. Examinările efectuate de audit au atestat lipsa unui grafic aprobat de MF în comun cu lichidatorii acestor bănci referitor la încasarea mijloacelor din valorificarea activelor băncilor supuse lichidării. Potrivit explicațiilor MF, un astfel de grafic nu a fost aprobat, deși MF a solicitat de la lichidatori, la etapa de elaborare a proiectului Legii bugetului de stat pe anul 2017, prezentarea informației privind sumele pe care le prognozează a fi obținute din valorificarea activelor pentru a fi transferate bugetului de stat în anul 2017 în scopul diminuării datoriei, rezultată din emisiunea VMS pentru executarea garanțiilor de stat. Auditul relevă că lichidatorii, în răspunsurile la solicitarea MF, au argumentat că este dificilă estimarea sumelor care vor fi obținute din active.

Auditul a constatat că prevederile art.2 alin.(11) din Legea nr.235 din 03.10.2016, care stipulează că *“pe durata termenului obligațiunilor de stat emise, soldul profitului BNM disponibil pentru distribuire, transferat de BNM la venitul bugetului de stat conform prevederilor art.20 alin.(6) din Legea nr.548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, va fi îndreptat de către MF în același an pentru răscumpărarea, înainte de data scadenței, a obligațiunilor de stat emise conform legii și aflate în proprietatea BNM”²⁵, nu au fost aplicate, deoarece bugetul de stat va putea beneficia de defalcări din soldul profitului net al BNM doar în condițiile îndeplinirii prevederilor art.20 alin.(5) din legea menționată, care stipulează: “La finele anului financiar, profitul disponibil pentru distribuire va fi alocat pentru majorarea capitalului statutar în limitele prevăzute la art.19 alin.(3) din aceeași lege”, care, la rândul său, prevede că “Capitalul statutar este dinamic și se formează din profitul anului disponibil pentru distribuire, din veniturile obținute conform art.64 alin.(3) și/sau din contribuțiile Guvernului, până când mărimea acestuia va atinge 10% din totalul obligațiunilor*

monetare ale BNM". Astfel, examinările efectuate de audit denotă că, în anul 2017, BNM nu a transferat la bugetul de stat careva mijloace financiare. Această situație similară se va atesta și pe parcursul următorilor ani bugetari, povara de răscumpărare a VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat revenind, în mare parte, altor resurse interne ale bugetului de stat.

²³ Legea nr.190 din 30.09.2011 privind unele măsuri suplimentare de asigurare a stabilității financiare.

²⁴ Legea nr.235 din 03.10.2016 privind emisiunea obligațiunilor de stat în vederea executării de către Ministerul Finanțelor a obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat nr.807 din 17 noiembrie 2014 și nr.101 din 1 aprilie 2015.

²⁵ Art.20 alin.(6) din Legea nr.548-XIII din 21.07.1995 cu privire la Banca Națională a Moldovei, republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.297-300/544 din 30.10.2015, stipulează că "Soldul profitului disponibil pentru distribuire se transferă la venitul bugetului de stat în termen de 15 zile după primirea raportului auditorului extern asupra situațiilor financiare ale Băncii Naționale".

3.2.11. Soldul VMS convertite în portofoliul BNM a rămas la nivelul din anii precedenți

Auditul relevă că la 31.12.2017 soldul VMS convertite a constituit 2063,4 mil.lei, rămânând la nivelul din anii precedenți. Ponderea serviciului VMS convertite în totalul serviciului datoriei de stat interne s-a diminuat față de anul 2016 cu 16,5 p.p., constituind 9,2%, diminuarea ponderii fiind influențată de cheltuielile pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (34,9%).

Annual, în baza acordurilor între MF și BNM, se efectuează reemisiunea VMS convertite²⁶. Pe parcursul anului 2017, s-au reemis și răscumpărat VMS convertite în sumă totală de 8253,6 mil.lei, fiind achitate dobânzi în valoare de 144,7 mil.lei. Termenul mediu de circulație a VMS convertite a constituit 91 de zile.

Analiza efectuată de audit atestă o scădere semnificativă a ratelor medii ponderate ale dobânzii la VMS convertite în anul 2017 (6,8%), comparativ cu anul 2016 (18,7%), cu 11,9 p.p.. Astfel, reducerea ratelor dobânzii la VMS convertite a avut drept impact reducerea cheltuielilor pentru serviciul VMS convertite cu 231,7 mil.lei. *Situațiile descrise sunt prezentate în Diagrama nr.4 din Anexa nr.3 la prezentul Raport de audit.*

²⁶ Pct.1.1 din Acordul cu privire la soldul datoriei statului contractate anterior de la BNM pe anul 2017, încheiat între MF și BNM la 12.12.2016, stipulează: "Banca Națională a Moldovei va accepta reemiterea VMS, emise în urma convertirii împrumuturilor contractate anterior, soldul cărora la situația din 31.12.2017 va constitui 2063,4 mil.lei la prețul de cumpărare".

3.2.12. Soldul datoriei de stat externe a înregistrat un trend ascendent.

Potrivit Legii bugetului de stat pe anul 2017²⁷, datoria de stat externă a fost aprobată în sumă de 33294,0 mil.lei (echivalentul a 1790,0 mil.dol.SUA), acest plafon nefiind depășit. Astfel, soldul datoriei de stat externe la finele anului 2017 a constituit 1700,7 mil.dol.SUA, sau cu 236,0 mil.dol.SUA (+16,1%) mai mult față de soldul înregistrat la finele anului 2016 (1464,7 mil.dol.SUA). Această majorare este motivată de finanțarea externă netă pozitivă în valoare de 123,9 mil.dol.SUA și de fluctuația pozitivă a cursului de schimb valutar al valutelor străine în raport cu dol.SUA, care a determinat majorarea soldului datoriei de stat externe exprimat în dolari SUA cu 112,1 mil.dol.SUA. *Evoluția soldului datoriei de stat externe este prezentată în Tabelul nr.11.*

Tabelul nr.11

**Evoluția soldului datoriei de stat
externe exprimat în dolari SUA pe anii 2015-2017, mil.dol.SUA**

Anul	Soldul datoriei de stat externe la începutul anului	Debursat pe parcursul anului	Rambursat principal pe parcursul anului	Diferențe de curs valutar	Soldul datoriei de stat externe la sfârșitul anului
2017	1464,7	195,6	71,7	+112,1	1700,7
2016	1337,0	230,3	55,3	-47,4	1464,7
2015	1306,1	133,6	38,5	-64,2	1337,0

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza Raportului privind datoria de stat externă la situația din 31.12.2017.

Auditul relevă că datoria de stat externă, în aspectul creditorilor, include datoriile față de creditorii multilaterali – 1345,8 mil.dol.SUA (79,1%), sau cu 3,8 p.p. mai puțin față de sfârșitul anului 2016, și față de creditorii bilaterali – 354,9 mil.dol.SUA (20,9%).

Structura datoriei de stat externe în anii 2015-2017, pe tipul de creditor, este redată în Tabelul nr.12.

Tabelul nr.12

**Structura datoriei de stat externe
în anii 2015-2017, în aspectul creditorilor, mil.dol.SUA**

Tipul de creditor	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Ponderea în total, %
1	2	3	4	5=4/total
Multilaterali	1144,8	1214,3	1345,8	79,1
Bilaterali	192,2	250,4	354,9	20,9
Total	1337,0	1464,7	1700,7	100,0

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza Raportului privind datoria de stat externă la situația din 31.12.2017.

Ponderea majoră în totalul soldului datoriei de stat externe față de creditorii multilaterali revine AID – 45,4% (611,0 mil.dol.SUA), fiind urmată de FMI – 22,0% (296,5 mil.dol.SUA), BEI – 14,0% (188,0 mil.dol.SUA), și BIRD – 6,3% (84,1 mil.dol.SUA), alți creditorii deținând o pondere cumulativă de circa 12,3% (166,2 mil.dol.SUA). În totalul datoriei de stat externe față de creditorii bilaterali, o pondere semnificativă revine Guvernului României (48,3%/171,4 mil.dol.SUA), JICA (14,2%/50,4 mil.dol.SUA) și Guvernului Rusiei (13,1%/46,3 mil.dol.SUA).

În totalul datoriei de stat externe, 1279,0 mil.dol.SUA (75,2%) reprezintă datoria cu rata fixă, și 421,6 mil.dol.SUA (24,8%) – datoria cu rata flotantă. Analiza efectuată de audit relevă că ponderea datoriei externe cu rata dobânzii fixă, comparativ cu anul 2016, a crescut cu 1,4 p.p., iar datoria externă cu rata dobânzii flotantă s-a diminuat cu 1,4 p.p.

În structura datoriei de stat externe pe valute, ponderea cea mai mare este deținută de împrumuturile contractate în DST – 57,3% (-4,5 p.p. față de anul 2016),

fiind urmată de împrumuturile contractate în euro – 29,4% (+6,0 p.p. față de anul 2016), și în dolari SUA – 9,9% (+1,0 p.p. față de anul 2016).

²⁷ Art.7 din Legea bugetului de stat pe anul 2017 nr.279 din 16.12.2016.

3.2.13. Intrările de împrumuturi de stat externe au constituit 195,6 mil.dol.SUA, totodată fiind înregistrat un nivel mai redus al debursărilor comparativ cu anul 2016.

În anul 2017, debursările de împrumuturi externe au constituit 195,6 mil.dol.SUA, înregistrând o scădere cu 34,7 mil.dol.SUA, sau cu 15,1% mai puțin față de anul 2016 (230,3 mil.dol.SUA). *Situația descrisă este prezentată în Tabelul nr.6 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

Din totalul împrumuturilor debursate, 60,7 mil.dol.SUA (31,1%) au fost destinate finanțării proiectelor investiționale și 134,9 mil.dol.SUA (68,9%) – suportului bugetar. Astfel, în ultimii ani se constată o creștere a debursărilor pentru suportul bugetar și o scădere a debursărilor destinate proiectelor finanțate din surse externe. Se denotă că mijloacele aferente suportului bugetar sunt orientate spre consum curent, negenerând impact economic.

Cele mai semnificative debursări de credite externe în aspectul creditorilor se referă la: Guvernul României – 100,9 mil.dol.SUA (51,6%), FMI – 26,5 mil.dol.SUA (13,5%), AID – 20,7 mil.dol.SUA (10,6%), BIRD – 19,4 mil.dol.SUA (9,9%), BEI – 14,1 mil.dol.SUA (7,2%).

Verificările auditului privind nivelul de debursare a surselor de finanțare din contul împrumuturilor externe au relevat nerespectarea de către instituțiile responsabile de implementarea proiectelor aflate în derulare a termenului de implementare, principala cauză fiind neîndeplinirea în termen a condițiilor de debursare prevăzute în contractele de împrumut.

Auditul a analizat situația privind nivelul de debursare a împrumuturilor, indicând că, din totalul de 126 împrumuturi active, la 2 împrumuturi²⁸ contractate în anul 2014 în sumă de 20,0 mil.euro, pentru finanțarea îmbunătățirii infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare în municipiul Bălți și șase raioane (Florești, Soroca, Sângerei, Telenești, Râșcani și Drochia), debursările nu au fost efectuate. Implementarea acestor proiecte a fost condiționată de realizarea mai multor componente complexe, printre care stabilirea politicii tarifare în sector, soluționarea datoriilor istorice ale operatorilor regionali existenți, care nu s-au realizat. Verificările efectuate de audit au relevat că, prin Scrisoarea MF nr.11/2-07/29 din 22.01.2018, adresată BERD și BEI, s-a solicitat anularea împrumuturilor respective, din cauza nerealizării condițiilor de debursare. Totodată, auditul denotă că, în scopul realizării acestor proiecte, a fost acordat și un grant²⁹ pentru finanțarea îmbunătățirii infrastructurii de aprovizionare cu apă și canalizare în municipiul Bălți și șase raioane (Florești, Soroca, Sângerei, Telenești, Râșcani și Drochia), în valoare de 10,0 mil.euro, pentru care, de asemenea, a fost solicitată anularea.

Totodată, referitor la alte 4 împrumuturi³⁰ menționate în cadrul auditului precedent³¹, care până la situația din 31.12.2016 nu au avut debursări, din suma totală contractată de 176,5 mil.euro, în anul 2017 au fost debursate doar 3,1 mil.euro, soldul nedebursat constituind 173,4 mil.euro. Astfel, din împrumutul pentru “Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare”, contractat în anul 2014, în valoare de 52,5 mil.euro, au fost debursate 0,15 mil.euro; din împrumutul pentru “Proiectul Sistemul termoelectric al municipiului Bălți (SA “CET-Nord)”, contractat în anul 2014, în valoare de 7,0 mil.euro, au fost debursate 0,77 mil.euro;

din împrumutul “*Credit de asistență*”, în valoare de 100,0 mil.euro, contractat în anul 2014, au fost debursate 0,17 mil.euro; din împrumutul pentru “*Transportul energiei electrice de către “Moldelectrica”*”, contractat în anul 2012, în valoare de 17,0 mil.euro, au fost debursate 2,0 mil.euro.

Analiza efectuată de audit a relevat că 2 împrumuturi³² contractate în anul 2016, pentru finanțarea construcției gazoductului Ungheni – Chișinău, în sumă de 82,0 mil.euro, până la momentul actual, nu au fost ratificate de Parlament, respectiv, nu au avut loc debursări. Potrivit explicațiilor MF, motivul nedebersării este inițierea procedurii de privatizare a gazoductului Ungheni-Chișinău. *Informația privind nivelul de debursare a împrumuturilor în aspectul creditorilor, la situația din 31.12.2017, este redată în Tabelul nr.7 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

²⁸ Împrumutul pentru “Proiectul Apă Nord Moldova” (codul împrumutului D-136/BERD/2014) în valoare de 10,0 mil.euro; împrumutul pentru “Proiectul Apă Nord Moldova” (codul împrumutului D-137/BEI/2014) în valoare de 10,0 mil.euro.

²⁹ Legea nr.299 din 22.12.2016 pentru ratificarea Acordului de grant dintre Republica Moldova și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare privind implementarea Proiectului “Apă Nord Moldova”.

³⁰ Împrumutul pentru “Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare” (codul împrumutului D-140/BERD/2014) în valoare de 52,5 mil.euro; împrumutul pentru “Proiectul Sistemul termoelectric al municipiului Bălți (SA “CET-Nord”)” (codul împrumutului D-139/BERD/2014) în valoare de 7,0 mil.euro; împrumutul “Credit de asistență” (codul împrumutului D-132/POLAND/14) în valoare de 100,0 mil.euro; împrumutul pentru “Transportul energiei electrice de către “Moldelectrica” (codul împrumutului D-116/BEI/2012) în valoare de 17,0 mil.euro.

³¹ Hotărârea Curții de Conturi nr.23 din 31.05.2017 cu privire la Raportul auditului asupra Raportului Guvernului privind executarea bugetului de stat pe anul 2016 și la Raportul auditului performanței managementului datoriei sectorului public pe anul 2016.

³² Împrumutul pentru Proiectul “Gazoductul Ungheni – Chișinău” în valoare de 41,0 mil.euro (codul împrumutului D-154/BEI/2016); împrumutul pentru Proiectul “Gazoductul Ungheni – Chișinău” în valoare de 41,0 mil.euro (codul împrumutului D-155/BERD/2016).

3.2.14. În anul 2017 au fost contractate împrumuturi în valoare totală de 299,6 mil.dol.SUA.

Auditul denotă că în anul 2017 au fost semnate 6 acorduri de finanțare, în valoare totală de 299,6 mil.dol.SUA. De asemenea, au fost negociate 2 acorduri de împrumut/finanțare, și anume: Acordul de Finanțare cu AID privind realizarea proiectului “Adaptarea la schimbările climatice”, în valoare de 9,3 mil. DST, și Acordul de împrumut cu BIRD privind realizarea proiectului “Adaptarea la schimbările climatice”, în valoare de 12,4 mil.dol.SUA.

Din cele 6 acorduri de împrumut semnate, în anul 2017 a intrat în vigoare 1 Acord de împrumut semnat cu FIDA³³, al cărui scop constă în îmbunătățirea bunăstării populației din zonele rurale ale Moldovei și contribuirea la reducerea sărăciei (18,2 mil. dol.SUA), și Acordul de avans, semnate cu BIRD³⁴, ce reprezintă un avans pentru pregătirea Proiectului “Modernizarea serviciilor guvernamentale” (1,75 mil.dol.SUA).

Examinările efectuate de audit au relevat că în anul 2017 au intrat în vigoare 4 acorduri de împrumut contractate de RM în anii 2014 și 2016 (echivalentul a 94,3 mil.dol.SUA)³⁵. Din valoarea totală a acestor împrumuturi (299,6 mil.dol.SUA), la situația din 31.12.2017, au fost debursate 350,0 mii dol.SUA, sau 0,1% din valoarea totală contractată. Debursările respective rezultă din Acordul de avans dintre RM și BIRD pentru pregătirea Proiectului “Modernizarea serviciilor guvernamentale”. *Sinteza detaliată privind împrumuturile noi contractate pe parcursul anului 2017 este prezentată în Tabelul nr.8 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

³³ Proiectul “Reziliență Rurală (IFAD VII)”, ratificat prin Legea nr.138 din 13.07.2017.

³⁴ Acordul de avans dintre RM și BIRD pentru pregătirea Proiectului "Modernizarea serviciilor guvernamentale", ratificat prin Legea nr.137 din 13.07.2017.

³⁵ Acordul de împrumut dintre RM și BERD – Proiectul "Sistemul termoelectric al mun. Bălți S.A. "CET-Nord"", intrat în vigoare la 18.04.2017, ratificat prin Legea nr.15 din 20.02.2015; Acordul de împrumut dintre RM și BERD – "Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare", intrat în vigoare la 17.01.2017 (transa 1), 15.12.2017 (transa 2), ratificat prin Legea nr.22 din 27.02.2015; Acordul de finanțare dintre RM și AID – Proiectul "Modernizarea administrării fiscale", intrat în vigoare la 25.01.2017, ratificat prin Legea nr.225 din 23.09.2016; Acordul de împrumut dintre RM și BIRD – Proiectul "Modernizarea administrării fiscale", intrat în vigoare la 25.01.2017, ratificat prin Legea nr.225 din 23.09.2016.

3.2.15. Cheltuielile pentru deservirea datoriei de stat continuă să crească.

Analiza efectuată de audit relevă că cheltuielile totale destinate deservirii datoriei de stat, comparativ cu anul 2016, s-au majorat cu 118,3 mil.lei. Din totalul plăților destinate deservirii datoriei de stat (20,4 mlrd.lei), pentru achitarea sumei principale au fost direcționate 18,4 mlrd.lei, iar pentru achitarea ratelor de dobândă – 1,9 mlrd.lei. Auditul denotă că în anul 2017 cheltuielile pentru rambursarea sumei principale s-au redus cu 63,6 mil.lei, față de anul 2016. În același timp, cheltuielile pentru plata dobânzii și comisioanelor au crescut cu 181,9 mil.lei.

De asemenea, auditul relevă că, în anul 2017, serviciul datoriei de stat interne (1571,1 mil.lei) a depășit de 4 ori serviciul datoriei de stat externe (357,9 mil.lei). Creșterea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne a fost influențată de plata dobânzii la VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat, în sumă de 618,2 mil.lei. *Situația privind evoluția cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat în anii 2015-2017 este prezentată în Tabelul nr.13.*

Tabelul nr.13

Evoluția cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat în anii 2015-2017, mil.lei

Anul	2015	2016	2017	Devieri, 2017 față de 2016
1	2	3	4	5=4-3
Deservirea datoriei de stat, din care:	18338,8	20235,3	20353,6	118,3
<i>rambursarea sumei principale</i>	17295,5	18488,1	18424,6	-63,5
<i>plata dobânzii și comisioanelor</i>	1043,3	1747,2	1929,0	181,8
Deservirea datoriei de stat interne, din care:	17364,8	18843,3	18666,0	-177,3
<i>rambursarea sumei principale</i>	16571,2	17380,8	17094,9	-285,9
<i>plata dobânzii</i>	793,6	1462,5	1571,1	108,6
Deservirea datoriei de stat externe, din care:	974,0	1392,0	1687,6	295,6
<i>rambursarea sumei principale</i>	724,3	1107,3	1329,7	222,4
<i>plata dobânzii și comisioanelor</i>	249,7	284,6	357,9	73,3
Ritmul de creștere a serviciului datoriei de stat, %	+76,3	+67,5	+10,4	x
Ritmul de creștere a PIB, %	+9,4	+10,5	+11,1	x

Ritmul de creștere a cheltuielilor bugetului de stat, %	+2,6	+7,3	+9,9	x
---	------	------	------	---

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației privind deservirea datoriei de stat interne și externe la situația din 31.12.2017.

Totodată, auditul denotă că în anul 2017 ritmul de creștere a serviciului datoriei de stat (+10,4%) a devansat ritmul de creștere a cheltuielilor bugetului de stat (+9,9%).

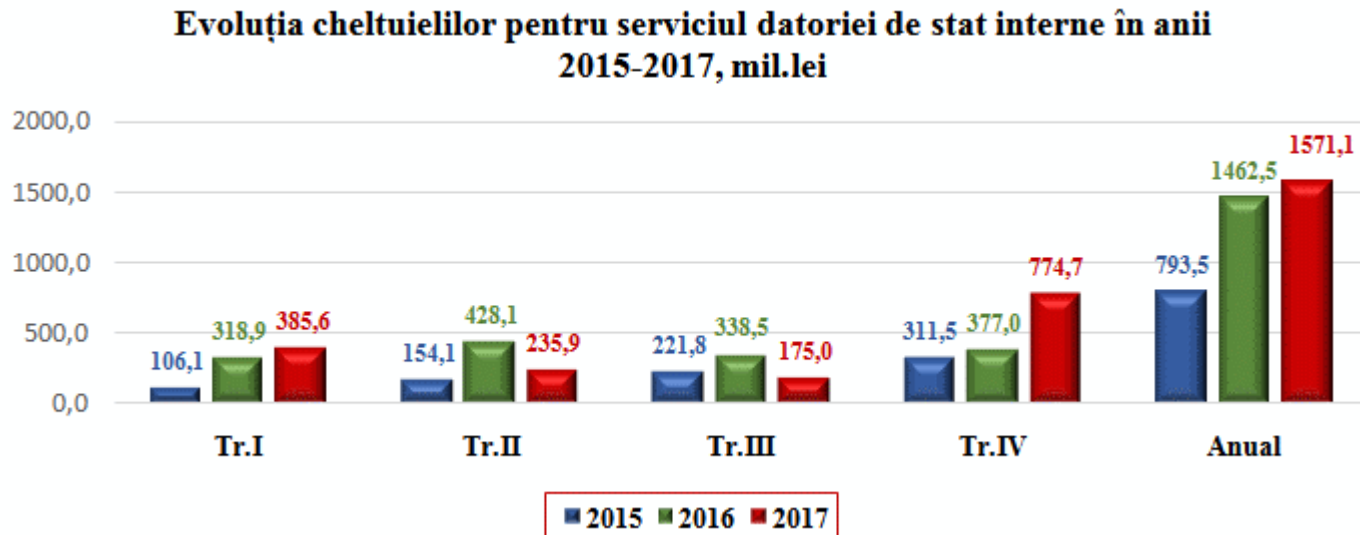
Ca pondere în PIB, în comparație cu indicatorul din anul 2016 (14,9%), cheltuielile destinate deservirii datoriei de stat au înregistrat o tendință de diminuare (1,4 p.p.), constituind 13,5%.

Pentru **deservirea datoriei de stat interne** în anul 2017 au fost utilizate mijloace bănești în sumă totală de 18666,0 mil.lei, din care 17094,9 mil.lei - pentru rambursarea sumei principale, și 1571,1 mil.lei - pentru plata dobânzilor.

Din totalul cheltuielilor pentru achitarea dobânzilor datoriei interne, pentru achitarea dobânzilor la VMS emise pe piața primară au fost utilizate 808,2 mil.lei, la VMS convertite – 144,7 mil.lei, la VMS emise pentru executarea obligațiunilor de plată derivate din garanțiile de stat – 618,2 mil.lei.

Comparativ cu cheltuielile din anul 2016 destinate serviciului datoriei de stat interne (1462,5 mil.lei), în anul 2017 s-a înregistrat o creștere a acestora de 108,6 mil.lei (7,4%). *Situația descrisă este prezentată în Diagrama nr.6.*

Diagrama nr.6

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind deservirea datoriei de stat interne.

Majorarea cheltuielilor pentru serviciul datoriei de stat interne se datorează serviciului pentru VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat (618,2 mil.lei).

Pentru **deservirea datoriei de stat externe** în anul 2017 s-au utilizat mijloace bănești în sumă de 91,1 mil.dol.SUA (echivalentul a 1687,6 mil.lei), sau cu 21,5 mil.dol.SUA (+31,0%) mai mult față de anul 2016.

Din suma totală a cheltuielilor destinate deservirii datoriei de stat externe, 71,7 mil.dol.SUA (echivalentul a 1329,7 mil.lei) constituie **rambursarea sumelor principale** și 19,4 mil.dol.SUA (echivalentul a 357,9 mil.lei) – **serviciul datoriei de stat externe**, care include plata dobânzilor și comisioanelor aferente. Comparativ cu anul 2016, deservirea datoriei de stat externe a înregistrat o creștere atât la rambursarea principalului (+16,4 mil.dol.SUA/+29,7%), cât și la achitarea dobânzilor aferente (+5,1 mil.dol.SUA/+35,9%). *Sinteza cheltuielilor destinate deservirii datoriei de stat externe în anii 2015-2017 este prezentată în Tabelul nr.9 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

Creșterea cheltuielilor pentru deservirea datoriei de stat externe este cauzată de majorarea plăților destinate rambursării sumei principale, precum și de începerea rambursării împrumutului (tranșa 3) acordat de FMI pentru susținerea bugetului în anul 2010 (76,2 mil.lei), împrumutului (tranșa 1) acordat de România în anul 2015 (158,0 mil.lei) și a împrumutului (tranșa 3) acordat de BEI pentru realizarea proiectului “Drumuri Europene” (11,2 mil.lei).

3.3. Obiectivul specific III. Evaluarea tendințelor beneficiarilor recreditați în vederea onorării obligațiunilor și reducerea datoriilor cu termenul de achitare expirat.

În anul 2017, volumul mijloacelor financiare direcționate spre recreditarea de stat nu a înregistrat o creștere semnificativă. Diminuarea datoriilor cu termenul de achitare expirat este nesemnificativă, ceea ce prezintă un risc sporit de nerecuperare.

3.3.1. În anul 2017 s-a înregistrat o creștere ușoară a volumului mijloacelor financiare direcționate spre recreditarea de stat în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe.

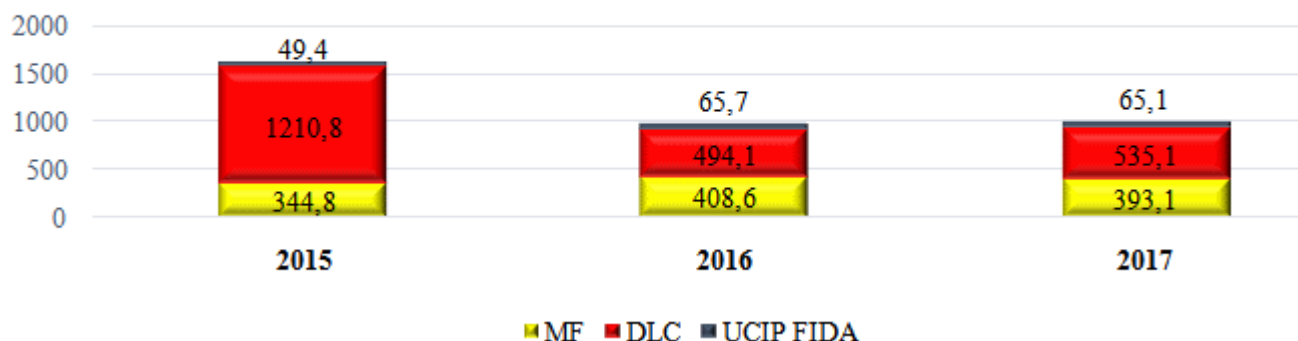
Ministerul Finanțelor este autorizat să efectueze operațiuni de recreditare fie direct, fie prin intermediul instituțiilor financiare, fie prin intermediul subdiviziunilor special create pentru scopuri de recreditare³⁶. Astfel, recreditarea de stat se efectuează prin intermediul MF, DLC și UCIP FIDA.

Pe parcursul anului 2017, prin intermediul MF, DLC și UCIP FIDA, din contul liniilor de creditare și mijloacelor circulante acumulate (din rambursarea de către IFP a sumelor principale și dobânzilor aferente), pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe, au fost recreditate împrumuturi și granturi către agenții economici, APL și IFP, în sumă totală de: 245,8 mil.lei, 13,8 mil.dol.SUA, 25,1 mil.euro (echivalentul a 993,3 mil.lei), inclusiv din surse recreditate din mijloacele circulante acumulate – 106,5 mil.lei, 0,5 mil.dol.SUA și 4,8 mil.euro (echivalentul a 213,9 mil.lei), sau 21,5 % din suma totală recreditată.

Sumele recreditate prin intermediul MF au constituit cca 393,1 mil.lei (13,3 mil.dol.SUA, 8,1 mil.euro), prin DLC – cca 535,1 mil.lei (183,0 mil.lei, 0,5 mil.dol.SUA și 16,9 mil.euro), și prin UCIP FIDA – cca 65,1 mil.lei (62,8 mil.lei și 0,1 mil.euro). Astfel, comparativ cu anul 2016, în anul 2017 se atestă o creștere nesemnificativă a mijloacelor financiare îndreptate spre recreditarea de stat, datorită cererii mai mari de recreditare din partea beneficiarilor în scopul implementării proiectelor finanțate din surse externe. *Situația privind împrumuturile recreditate de stat în monedă națională în anii 2015-2017 este prezentată în Diagrama nr.7.*

Diagrama nr.7

Împrumuturile recreditate de stat recalculate în moneda națională în anii 2015-2017, mil.lei

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației și datelor privind împrumuturile recreditate prin intermediul MF, DLC, UCIP FIDA, la situația din 31.12.2017.

Analiza efectuată de audit relevă că împrumuturile și granturile recreditate, exprimate în monedă națională și dolari SUA, au înregistrat un trend descendent (de la 448,9 mil.lei în anul 2016 până la 245,8 mil.lei în anul 2017 și, respectiv, de la 16,8 mil.dol.SUA până la 13,8 mil.dol.SUA), totodată, atestându-se un trend ascendent în euro (de la 8,8 mil.euro la 25,1 mil.euro).

În anul 2017, de împrumuturi recreditate au beneficiat 19 proiecte finanțate din surse externe, dintre care: prin intermediul MF – 7 proiecte (vezi *Tabelul nr.10 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit*), prin intermediul DLC și UCIP FIDA – 13 proiecte³⁷ (vezi *Tabelul nr.11 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit*).

³⁶ Art.28 alin.(2) din Legea nr.419-XVI din 22.12.2006.

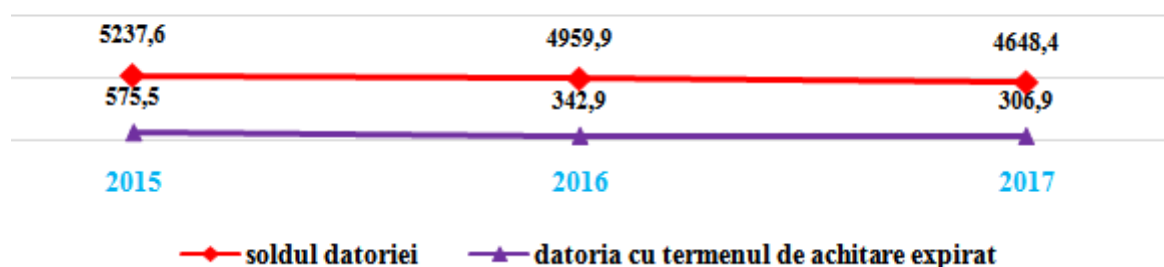
³⁷ Unele proiecte au fost finanțate atât din mijloace directe, cât și din mijloace circulante.

3.3.2. Soldul datoriilor beneficiarilor recreditați are tendințe nesemnificative de diminuare în comparație cu anii precedenți.

La situația din 31.12.2017, soldul datoriilor beneficiarilor recreditați a constituit 1471,5 mil.lei, 86,4 mil.dol.SUA, 76,6 mil.euro și 896,9 mil.yeni japonezi (echivalentul a 4648,4 mil.lei), micșorându-se față de sfârșitul anului 2016 cu 311,6 mil.lei (-6,3%). La situația din 31.12.2017, datoriile cu termenul de achitare expirat ale beneficiarilor recreditați au constituit 306,9 mil.lei (6,6% din suma datoriilor totale), înregistrând față de anul 2016 o diminuare cu 36,0 mil.lei. *Evoluția datoriilor beneficiarilor recreditați este prezentată în Diagrama nr.8.*

Diagrama nr.8

Evoluția datoriilor beneficiarilor recreditați în anii 2015-2017, mil.lei

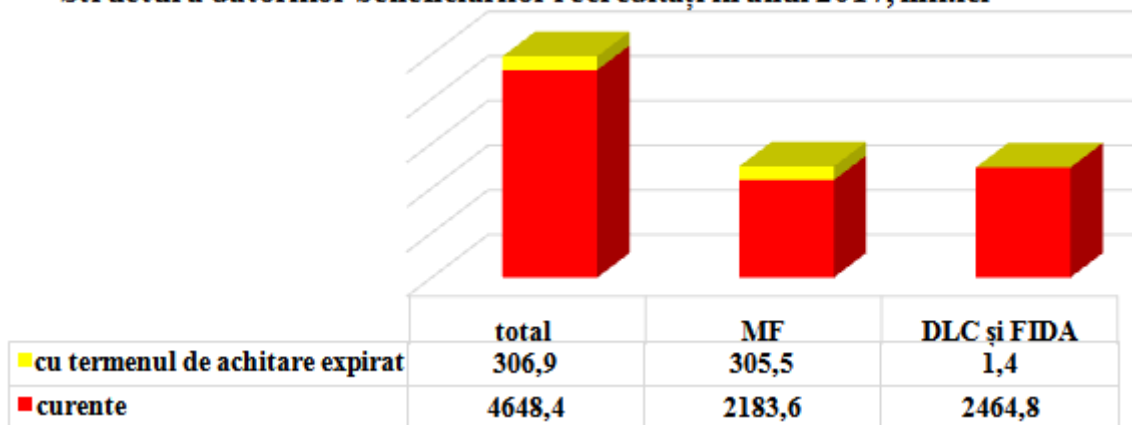

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei datelor din Raportul privind recreditarea de stat la situația din 31.12.2017.

Din totalul datoriilor beneficiarilor recreditați (4648,4 mil.lei), datoriile pentru împrumuturile recreditate prin intermediul MF au constituit 2183,6 mil.lei (47,0%), dintre care în sumă de 305,5 mil.lei - cu termenul de achitare expirat, iar prin intermediul DLC și UCIP FIDA – 2464,8 mil.lei, dintre care în sumă de 1,4 mil.lei - cu termenul de achitare expirat. *Situația descrisă este prezentată în Diagrama nr.9.*

Diagrama nr.9

Structura datoriilor beneficiarilor recreditați în anul 2017, mil.lei

Sursă: Elaborată de echipa de audit în baza analizei datelor din Raportul privind recreditarea de stat la situația din 31.12.2017.

3.3.3. Deși datoriile cu termenul de achitare expirat pentru împrumuturile recreditate continuă să se diminueze, acestea prezintă un risc sporit de nerecuperare.

La situația din 31.12.2017, datoriile cu termenul de achitare expirat pentru împrumuturile recreditate au constituit echivalentul a 306,9 mil.lei (95,2 mil.lei, 11,8 mil.dol.SUA și 0,5 mil.euro), reducându-se cu 36,0 mil.lei față de finele anului 2016.

În anul 2017, ca urmare a radierii unei persoane juridice din Registrul de stat al persoanelor juridice, prin Ordinul MF nr.63 din 06.04.2017³⁸, s-a dispus stingerea datoriei SA "Avicola Roso SL" față de MF pentru creditele acordate în sumă de 5,5 mil.lei.

Auditul denotă că MF, în temeiul Hotărârii Curții de Apel³⁹, a radiat/casat anticipat datoria SA "Avicola Roso SL" față de MF, în contextul când această competență a fost introdusă la data de 26.09.2017 prin introducerea pct.5¹ în Anexa nr.8 la Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18.10.2007.⁴⁰

În circumstanțele când datoriile beneficiarilor recreditați constituie 4648,4 mil.lei, din care cu termenul de achitare expirat - 306,9 mil.lei, auditul a identificat prezența unor riscuri financiare sporite de neîncasare a datoriilor cu termenul de achitare expirat.

Din totalul de 92 de beneficiari de împrumuturi recreditate, ca urmare a nerespectării graficelor de rambursare a împrumuturilor recreditate, datorii cu termenul de achitare expirat se atestă la 37 de agenți economici. *Informația detaliată în acest sens este prezentată în Tabelul nr.14.*

Tabelul nr.14

**Sinteza datoriilor cu termenul de achitare expirat
ale beneficiarelor recreditati în perioada 2015-2017, mil.lei**

Indicatorii	Datorii pentru împrumuturile recreditate											
	2015				2016				2017			
	total		inclusiv cu termenul de achitare expirat		total		inclusiv cu termenul de achitare expirat		total		inclusiv cu termenul de achitare expirat	
	nr.de beneficiari	suma	nr.de beneficiari	suma	nr.de beneficiari	suma	nr.de beneficiari	suma	nr.de beneficiari	suma	nr.de beneficiari	suma
1. Agenții economici												
Activează în regim ordinar	23	757,5	3	9,1	27	1065,1	4	18,5	32	1194,9	6	21,2
Se află în proces de insolabilitate	17	447,7	17	447,9	14	217	14	217	13	187,0	13	187,0
Sunt potențial falși	11	93,8	11	93,5	9	79,2	9	79,1	8	74,1	8	74,0
Lipsesc din Registrul de stat al Întreprinderilor și organizațiilor	2	9,9	2	9,9	2	10,0	2	10,0	2	9,8	2	9,8
Total	53	1309,2	33	560,4	52	1371,3	29	324,6	55	1465,8	29	292,1
2. Autoritățile Publice Locale												
APL	25	719,6	5	13,7	24	744,0	5	16,9	25	717,8	7	13,3
Total	25	719,6	5	13,7	24	744,0	5	16,9	25	717,8	7	13,3
3. Instituții financiare participante												
IFP	14	3208,9	1	1,4	14	2844,6	1	1,4	12	2464,8	1	1,4
Total	14	3208,9	1	1,4	14	2844,6	1	1,4	12	2464,8	1	1,4

Total general	92	5237	39	575,	90	4959	35	342,	92	4648	37	306,
		,7		5		,9		9		,4		9

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind împrumuturile recreditate prin intermediul MF,DLC, UCIP FIDA, la situația din 31.12.2017.

Din totalul soldului pentru împrumuturile recreditate (4648,8 mil.lei), cele mai semnificative sunt înregistrate de întreprinderile complexului agroindustrial – 2112,8 mil.lei(45,5%), urmate de întreprinderile sectorului energetic – 968,0 mil.lei (20,8%), și de întreprinderile prestatoare de servicii comunale (apeducte și canalizare) – 428,3 mil.lei (9,2%).

³⁸ Ordinul ministrului finanțelor nr.63 din 06.04.2017 cu privire la radierea unor datorii din Raportul privind recreditarea de stat.

³⁹ Hotărârea Curții de Apel din 06.06.2016 pe dosarul nr.2i-461/2014, publicată în Monitorul Oficial nr.163-168 (5596-5601) din 17.06.2016.

⁴⁰ Hotărârea Guvernului nr.754 din 26.09.2017 pentru modificarea și completarea anexelor nr.4, nr.5 și nr.8 la Hotărârea Guvernului nr.1136 din 18 octombrie 2007.

3.3.4. Datoria debitorilor garantați față de Ministerul Finanțelor este în totalitate cu termenul de achitare expirat.

La situația din 31.12.2017, soldul garanțiilor de stat interne și externe a constituit zero lei, după cum a fost stabilit în legea bugetară anuală.

Soldul datoriei debitorilor garantați față de MF, formată în urma executării garanțiilor de stat pentru împrumuturile interne și externe, a constituit 435,3 mil.lei, micșorându-se față de anul 2016 cu 26,0 mil.lei. În totalul datorii debitorilor garantați, datoriile pentru împrumuturile interne au constituit 2,4 mil.lei, iar cele pentru împrumuturile externe – 432,9 mil.lei. Datoriile cu termenul de achitare expirat ale debitorilor garantați au constituit 435,2 mil.lei, ce constituie aproximativ 100% din totalul datorii debitorilor garantați. *Informația privind datoriile debitorilor garantați față de MF pentru împrumuturile interne și externe garantate de stat este prezentată în Tabelul nr.12 din Anexa nr.2 la prezentul Raport de audit.*

Se menționează că atât prezentul audit, cât și auditurile precedente ale Curții de Conturi au menționat necesitatea recuperării la bugetul de stat a datorii pentru împrumuturile acordate al căror termen de achitare a expirat. Examinarea informațiilor prezentate de MF denotă că, în scopul asigurării rambursării în termen a împrumuturilor recreditate, precum și achitării plăților de deservire a acestora conform prevederilor contractuale, MF a remis beneficiarilor recreditați 58 de cereri de plată, fiind încasate 64,9 mil.lei.

Totodată, MF a informat SFS și ministerele de profil referitor la soldul datorii beneficiarilor recreditați. Astfel, în urma întreprinderii măsurilor de executare silită și suspendării operațiunilor la conturile bancare ale beneficiarilor recreditați, s-au încasat 2,4 mil.lei. Concomitent, ca urmare a prezentării cu întârziere sau neprezentării rapoartelor trimestriale privind debursările și deservirea datoriei, persoanelor cu funcții de răspundere de la entitățile verificate le-au fost întocmite procese-verbale și aplicate sancțiuni în valoare totală de 3,5 mii lei.

3.4. Alte constatări.

În anul 2017 a fost utilizată în totalitate versiunea actualizată a SI DMFAS 6.1. de gestionare a datoriei pentru validarea bazei de date.

Programul DMFAS este un sistem informațional mondial de management al datoriei și analiză financiară.

Auditul a relevat că în anul 2017 au fost utilizate posibilitățile versiunii actualizate a SI DMFAS 6.1. de gestionare a datoriei pentru validarea bazei de date. Conform contractului de procurare, semnat în anul 2015, dintre MF, BNM și UNCTAD, costul de achiziționare al Programului a constituit 337,5 mii dol.SUA. Totodată, MF achită o taxă anuală pentru mentenanța sistemului în mărime de 15,0 mii dol.SUA. De asemenea, conform contractului dintre MF, BNM și UNCTAD, în anul 2017 au fost transferate mijloace bănești în sumă de 34,3 mii dol.SUA pentru organizarea atelierelor de lucru privind validarea bazei de date, metodele de evidență statistică a datoriei, analiza portofoliului datoriei, precum și evaluarea finală a proiectului.

Pentru deservirea DMFAS în anul 2017, MF a transferat Î.S. "Fintehinform" mijloace bănești în sumă de 213,6 mii lei.

În prezent, tot personalul angajat în cadrul Direcției datorii publice (13 unități) sunt utilizatori ai Programului DMFAS. În urma evaluării SI DMFAS, auditul a constatat că nu există o analiză a riscurilor pentru acest sistem, precum și o strategie TI pe termen scurt sau mediu.

3.5. Măsurile întreprinse în vederea executării recomandărilor precedente ale Curții de Conturi.

Evaluările efectuate de audit referitor la implementarea recomandărilor și executarea cerințelor înaintate prin Anexa nr.2 la Hotărârea Curții de Conturi nr.23 din 31.05.2017 (6 recomandări și 1 cerință, cu termenul de executare până la data de 21.07.2017) indică următoarele.

Referitor la cerința care se referă la dezvoltarea managementului datoriei de stat prin îmbunătățirea gestionării și monitorizării riscurilor pentru asigurarea deservirii datoriei în termenele prevăzute, auditul denotă că aceasta a fost executată.

Au fost executate integral 3 recomandări, care se referă la:

(1) monitorizarea parametrilor de risc aferenți datoriei de stat care s-au încadrat în limitele stabilite în Programul "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)", **(2)** elaborarea Programului "Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2018-2020)", la baza căruia a stat Prognoza actualizată a indicatorilor macroeconomici pentru anii 2018-2020, din 29.10.2017, elaborată de către Ministerul Economiei și Infrastructurii și coordonată cu reprezentanții Fondului Monetar Internațional pe parcursul lunii noiembrie 2017, **(3)** monitorizarea continuă a situației privind datoria de stat prin evaluarea permanentă a riscurilor asociate.

De asemenea, 2 recomandări au fost calificate de către audit drept parțial executate, și anume:

(1) în vederea asigurării unui portofoliu al datoriei de stat interne, în aspectul maturității relevante pentru protejarea lichidităților statului, se relevă că, la situația din 31.12.2018, 38,3% din datoria de stat internă existentă la situația din 31.12.2017 va ajunge la scadență pe parcursul anului 2018, ceea ce denotă că datoria nouă contractată va fi supusă riscului ratei de dobândă, în contextul unor eventuale majorări ale ratelor de dobândă pe piața internă⁴¹, **(2)** deși MF a întreprins măsuri în vederea recuperării la bugetul de stat a datoriei pentru împrumuturile acordate beneficiarilor recreditați și debitorilor garantați al căror termen de achitare a expirat, iar datoriile continuă să se diminueze, acestea prezintă un risc sporit de nerecuperare.

Rămâne neexecutată recomandarea ce ține de elaborarea și aprobarea Ghidului privind contractarea datoriei de stat externe și interne, care să conțină prevederi exhaustive pentru reglementarea procesului de luare a deciziilor privind termenele de

circulație pentru care pot fi emise VMS. Conform planului de acțiuni al Direcției datoriei publice pentru anul 2018, acesta urmează a fi elaborat în semestrul II al anului 2018.

⁴¹ În contextul analizei riscului ratei de dobândă, datoria de stat internă cu maturitatea de până la un an și purtătoare de rată a dobânzii fixă va fi atribuită la categoria datoriei cu rata dobânzii flotantă, întrucât din cauza maturității reduse aceasta va fi refinanțată în fiecare an în condiții noi de piață, fiind supusă riscului ratei de dobândă.

V. CONCLUZIA GENERALĂ DE AUDIT

Datoria sectorului public la finele anului 2017 a fost în scădere față de perioada similară din anul precedent, totodată înregistrându-se și o scădere a ponderii în PIB. Concomitent, a fost înregistrată o creștere a datoriei de stat interne, datorită emisiunii VMS pentru crearea unei rezerve de lichidități (508,9 mil.lei) și pentru finanțarea deficitului bugetar (600,0 mil.lei), care s-a încadrat în limitele aprobate prin Programul “Managementul datoriei de stat pe termen mediu (2017-2019)”.

Se constată necesitatea consolidării cadrului legal pentru crearea rezervelor de lichidități, în acest context fiind necesară reglementarea exhaustivă în ce privește situațiile de creare și utilizare ale acestora.

Astfel, în urma activităților de audit, se menționează necesitatea consolidării procesului de management al datoriei sectorului public, în special al datoriei de stat, prin dezvoltarea managementului de supraveghere și monitorizare a portofoliului datoriei, riscurilor de sustenabilitate și vulnerabilitate, în scopul evitării riscurilor financiare adiționale pentru bugetul de stat.

VI. RECOMANDĂRI CONDUCERII MINISTERULUI FINANTELOR

1. Să mențină acțiunile instituționale pentru consolidarea procesului de monitorizare și raportare corectă a datoriei sectorului public de către autorități, cu respectarea reglementărilor ce țin de prezentarea informației privind împrumuturile interne și externe contractate de către acestea.

2. Să asigure controlul asupra expunerii portofoliului datoriei de stat la riscul de rată a dobânzii, în special în condițiile de creștere a emisiunii VMS pe piața internă, cu majorarea datoriei de stat.

3. Să asigure elaborarea și înaintarea propunerilor în modul stabilit pentru consolidarea cadrului legal privind emiterea valorilor mobiliare de stat pentru crearea rezervelor de lichidități, precum și reglementarea exhaustivă în ce privește situațiile de creare și utilizare ale acestora.

4. Să asigure elaborarea și aprobarea Ghidului privind contractarea datoriei de stat externe și interne, inclusiv cu prevederi exhaustive pentru reglementarea procesului de luare a deciziilor privind termenele de circulație pentru care pot fi emise VMS (reiterată din Raportul precedent).

Responsabil de audit:

Șeful Direcției generale auditul

finanțelor publice, auditor public

Natalia TROFIM

Șeful echipei de audit,

controlor de stat principal

Irina BUGA

Anexa nr.1.

Domeniul de aplicare și metodologia auditului

Domeniul de aplicare

Curtea de Conturi a Republicii Moldova, în conformitate cu Programul activității de audit pe anul 2018⁴², a inițiat auditul performanței managementului datoriei sectorului public, în scopul evaluării modului de administrare și gestionare a datoriei sectorului public prin prisma analizei sustenabilității acesteia.

⁴² Hotărârea Curții de Conturi nr.75 din 29.12.2017 “Privind aprobarea Programului activității de audit a Curții de Conturi pe anul 2018” (cu modificările ulterioare).

Auditul a fost efectuat la MF, care are misiunea de realizare a managementului finanțelor publice, de implementare a principiilor de bună guvernare, de elaborare a politicilor publice eficiente, inclusiv în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat, de monitorizare a calității politicilor și actelor normative, de propunere a intervențiilor justificate ale statului, care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență, de analizare a situațiilor și problemelor, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate.

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit, cum ar fi: examinarea documentelor și a rapoartelor, interviurile cu persoanele din cadrul MF responsabile de managementul datoriei de stat, calculele și comparațiile, studierea standardelor/ghidurilor internaționale aferente domeniului auditat. De asemenea, s-au efectuat analiza atingerii nivelului de îndeplinire a obiectivelor, analiza comparativă, analiza sustenabilității și vulnerabilității datoriei sectorului public. Analizele au fost efectuate în baza datelor din rapoartele întocmite de MF, precum și a altor date solicitate de către echipa de audit. Totodată, se menționează că analizele datelor/informațiilor pentru anul 2017 s-au efectuat în comparație cu anii 2015 și 2016.

Pe parcursul misiunii de audit, la efectuarea activităților aferente, echipa de audit a Curții de Conturi s-a ghidat de: ISSAI 100 “Principii fundamentale ale auditului sectorului public”; ISSAI 300 “Principii fundamentale ale auditului performanței”; ISSAI 3100 “Ghidul auditului performanței – principii de bază”; ISSAI 400 “Principiile fundamentale ale auditului de conformitate”; ISSAI 4000 “Ghidul auditului de conformitate. Introducere generală”; ISSAI 5411 “Indicatorii datoriei publice”; ISSAI 5422 “Un exercițiu cu termeni de referință pentru efectuarea auditului de performanță a datoriei publice”; ISSAI 3000 “Standarde și linii directe pentru auditul performanței în baza Standardelor de Audit ale INTOSAI și a experienței practice”; Manualul de audit al performanței⁴³; actele legislative și normative în vigoare aferente domeniului auditat; bunele practici internaționale.

⁴³ Aprobat prin Hotărârea Curții de Conturi nr.54 din 05.12.2016.

Abordarea de audit a fost una combinată (mixtă), orientată pe probleme, precum și pe măsurarea eficienței rezultatelor administrării și gestionării datoriei sectorului public de către managerii datoriei.

Metodologia de audit

Pentru obținerea unor probe relevante și rezonabile, care să susțină concluziile și credibilitatea constatărilor expuse în Raportul de audit, echipa de audit a utilizat mai multe proceduri de audit, cum ar fi: examinarea documentelor și a rapoartelor, interviurile cu persoanele din cadrul MF responsabile de managementul datoriei de stat, calculele și comparațiile.

Concluziile și constatările prezentate în Raport au fost formulate în urma aplicării următoarelor tehnici și proceduri de audit:

- a fost examinat și analizat Programul “Managementul datoriei de stat pe termen mediu” (2017-2019);

- au fost analizați indicatorii de risc și de sustenabilitate a datoriei sectorului public, precum și măsurile întreprinse de MF în vederea monitorizării acestor indicatori;
- au fost analizați indicatorii de vulnerabilitate ai datoriei sectorului public;
- a fost analizată evoluția cheltuielilor aferente deservirii datoriei de stat, inclusiv a serviciului datoriei de stat interne și externe;
- au fost solicitate rapoartele datoriei de stat generate de SI DAMFAS la situația din 31.12.2017;
- a fost examinat portofoliul datoriei de stat în aspectul maturității, ratei dobânzii și a monedei.
- au fost analizate calendarele de desfășurare a licitațiilor de comercializare a VMS pe piața primară și a comunicatelor privind rezultatele acestora;
- a fost solicitată informația privind volumul de VMS procurat de băncile comerciale (dealerii primari);
- au fost examinate ratele dobânzilor la VMS cu scadența de 91 zile, 182 zile, 364 zile, pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, 2-3 ani, ratele nominale medii ponderate ale dobânzii la VMS emise pe piața primară și la VMS convertite;
- au fost analizate situația privind împrumuturile externe și nivelul de debursare aferent acestora;
- a fost analizată situația debitorilor garantați și a beneficiarilor recreditați în aspectul onorării obligațiunilor față de bugetul de stat și a datoriilor cu termenul de achitare expirat;
- a fost solicitată informația privind măsurile întreprinse de MF în vederea neadmiterii și reducerii datoriilor cu termenul de achitare expirat la împrumuturile recreditate și împrumuturile garantate, precum și asigurării veridicității datelor raportate de către beneficiarii împrumuturilor respective;
- a fost examinat Raportul privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anul 2017;
- au fost purtate discuții cu factorii de decizie privind unele aspecte constatate.

În conformitate cu SIA “Comunicarea problemelor de audit”, constatările, concluziile și recomandările expuse în prezentul raport au fost comunicate și acceptate de Ministerul Finanțelor.

Anexa nr.2

Tabelul nr.1.

**Sinteza ajustării soldurilor arieratelor
la împrumuturile sectorului public aferente anului 2017, mii lei**

Nr. d/o	Indicatorii	Arieratele, 2016		Devieri	Notă
		raportate în 2016	raportate în 2017 (ajustate)		
1	Întreprinderile de stat	135238,8	92728,8	-42510,0	ÎS “Valcanes” (+3,8 mii lei) ÎS “Combinatul de Producere Alimentara” (-42513,8 mii lei)
2	SA cu cota statului în capitalul social mai mare de 50%	159978,4	144438,5	-15539,9	SA “Aroma” (+10031,5 mii lei) Î.S. “Cereale-Flor” (-25571,4 mii lei)

3	SA cu cota UAT în capitalul social mai mare de 50%	0	0	-	-
4	ÎM	4177,5	3721,5	-456,0	ÎM "GFL" nr.5 (-456,0 mii lei)
5	Datoriile UAT	272,9	272,9	-	-
	Total	299667,6	241161,7	-58505,9	

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor din Rapoartele privind datoria sectorului public, pe debitori, la 31.12.2016 și soldurile ajustate.

Tabelul nr.2.

Structura datoriei de stat, pe tipuri de dobândă, în anii 2015-2017

Anul	Total, datoria de stat		inclusiv:			
			datoria de stat externă		datoria de stat internă	
	rata fixă	rata flotantă	rata fixă	rata flotantă	rata fixă	rata flotantă
2017	85,5%	14,5%	42,3%	14,0%	43,2%	0,5%
2016	84,6%	15,4%	42,6%	15,1%	42,1%	0,3%
2015	79,1%	20,9%	57,9%	20,5%	21,2%	0,4%

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației privind structura datoriei de stat în anii 2015-2017.

Tabelul nr.3.

Evoluția principalilor indicatori ce caracterizează datoria de stat pe anii 2015-2017

Indicatorii	u.m.	2015	2016	2017
1. Ponderea datoriei de stat în PIB		27,3	37,5	34,4
1.1. Ponderea datoriei de stat externe în PIB	%	21,4	21,6	19,3
1.2. Ponderea datoriei de stat interne în PIB		5,9	15,9	15,0
2. Ponderea datoriei de stat în veniturile de bază ale bugetului de stat		131,9	178,0	153,5
2.2. Ponderea datoriei de stat externe în veniturile de bază ale bugetului de stat	%	103,4	102,6	86,4
2.2. Ponderea datoriei de stat interne în veniturile de bază ale bugetului de stat		28,4	75,4	67,1
3. Ponderea serviciului datoriei de stat în PIB		0,9	1,3	1,3
3.1. Ponderea serviciului datoriei de stat externe în PIB	%	0,2	0,2	0,2
3.2. Ponderea serviciului datoriei de stat interne în PIB		0,6	1,1	1,0
4. Ponderea serviciului datoriei de stat în veniturile de bază ale bugetului de stat		4,1	6,1	5,7

4.1. Ponderea serviciului datoriei de stat externe în veniturile de bază ale bugetului de stat	%	1,0	1,0	1,1
4.2. Ponderea serviciului datoriei de stat interne în veniturile de bază ale bugetului de stat		3,1	5,1	4,7
5. Ponderea serviciului datoriei de stat în cheltuielile de bază ale bugetului de stat	%	4,2	5,7	5,6
5.1. Ponderea serviciului datoriei de stat externe în cheltuielile de bază ale bugetului de stat		1,0	0,9	1,0
5.2. Ponderea serviciului datoriei de stat interne în cheltuielile de bază ale bugetului de stat		3,2	4,8	4,6
6. Ponderea serviciului datoriei de stat în exporturi*		2,8	4,3	4,3
6.1. Ponderea serviciului datoriei de stat externe în exporturi	%	0,7	0,7	0,8
6.2. Ponderea serviciului datoriei de stat interne în exporturi		2,1	3,6	3,5
7. Ponderea datoriei de stat externe în exporturi	%	68,0	71,6	70,1
8. Datoria de stat externă pe cap de locuitor	lei/ dol.SUA	7393,4 376,1	8241,9 412,5	8190,0 478,9
9 PIB per cap de locuitor	lei/ dol.SUA	34274 1822	37859 1900	42347,3 2476,4

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza datelor Raportului privind executarea bugetului de stat pe anul 2017 și datelor BNS plasate pe pagina www.statistica.md.

Notă:* Date operative, informația nu include operațiunile de export-import ale întreprinderilor și organizațiilor din partea stânga a Nistrului și mun. Bender.

Tabelul nr.4.

Structura datoriei de stat interne în anii 2015-2017, mil.lei

Nr. d/o	Indicatori	2015	Ponderea în totalul datoriei de stat interne, %	2016	Ponderea în totalul datoriei de stat interne, %	Diferența , anul 2016 față de anul 2015	2017	Ponderea în totalul datoriei de stat interne, %	Diferența , anul 2017 față de anul 2016
	Total, datoria de stat internă	7225,4	100	21519,6	100	14294,2	22578,5	100	1058,9
1.	După tipul de instrumente								
	VMS emise pe piața primară	5162,0	71,4	6115,0	28,4	953,0	7223,9	32,0	1108,9
	VMS convertite	2063,4	28,6	2063,4	9,6	0	2063,4	9,1	0

	VMS emise pentru unele scopuri stabilite de lege	-	-	13341, 2	62,0	-	13291, 2	58,9	-50
2.	După maturitatea inițială								
	Termen scurt	7081, 7	98,0	7884,7	36,6	803,0	8138,7	36,0	254
	Termen lung	143,7	2,0	13634, 9	63,4	13491,2	14439, 8	64,0	804,9
3.	După maturitatea rămasă								
	Termen scurt	6985, 3	96,7	8070,6	37,5	7830,5	8639,9	38,3	569,3
	Termen lung	240,1	3,3	13449, 0	62,5	6463,7	13938, 6	61,7	489,6
4.	După rata dobânzii								
	Fixă	7099, 2	98,3	21369, 7	99,3	14270,5	22310, 2	98,8	940,5
	Flotantă	126,2	1,7	149,9	0,7	23,7	268,3	1,2	118,4
5.	După destinație								
	Finanțarea deficitului bugetar	7225, 4	100,0	8178,4	38,0	953,0	9287,3	41,1	1108,9
	Asigurarea executării garanțiilor de stat	-	-	13341, 2	62,0	13341,2	13291, 2	58,9	-50,0

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației MF privind structura datoriei de stat interne în anii 2015-2017.

Tabelul nr.5.

Structura VMS în circulație, în funcție de rata dobânzii și tipul VMS

Indicatorii	Tipul de VMS	Valoarea VMS în circulație, mil.lei	Rata dobânzii, %
VMS cu rată fixă	BT cu maturitatea de 91 zile	523,3	6,45
	BT cu maturitatea de 182 zile	1792,8	6,71
	BT cu maturitatea de 364 zile	3759,2	6,80
	OS cu maturitatea de 1 an	163,5	7,15
	OS cu maturitatea de 2 ani	521,1	7,32

	OS cu maturitatea de 3 ani	195,8	8,40
Total, VMS cu rată fixă		6955,6	
VMS cu rată variabilă	OS cu maturitatea de 2 ani	268,2	6,16*
	OS cu maturitatea de 3 ani	0,1	6,90*
Total, VMS cu rata variabilă	x	268,3	x
Total, VMS în circulație	x	7223,9	x

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației MF privind VMS în circulație (după scadență) la situația din 31.12.2017;

Informația lunară privind VMS plasate pe piața internă în formă de înscrieri în conturi.

*Rata anuală a dobânzii aplicată pentru plata primului cupon.

Tabelul nr.6.

Debursările împrumuturilor externe, pe creditori, în anii 2015-2017

Indicatorii	mil.dol.SUA			Ponderea, %
	2015	2016	2017	
AID	36,4	47,9	20,7	10,6%
BEI	35,4	19,8	14,1	7,2%
JICA	31,2	0,6	0,0	0%
BERD	11,0	15,1	7,6	3,9%
BIRD	10,1	45,6	19,4	9,9%
FIDA	3,7	2,0	3,3	1,7%
BDCE	3,1	3,3	2,9	1,5%
UniCredit	2,7	4,0	0,0	0%
FMI	-	24,1	26,5	13,5%
Guvernul României	-	68,0	100,9	51,6%
Guvernul Poloniei	-	-	0,2	0,1%
Total	133,6	230,3	195,6	100%
Inclusiv:				
susținerea bugetului de stat	15,0	153,7	134,9	68,9%
finanțarea proiectelor investiționale din surse externe	118,5	76,6	60,7	31,1%

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației privind debursările împrumuturilor externe în anii 2015-2017.

Tabelul nr.7.

**Informația privind nivelul de debursare
a împrumuturilor la situația din 31.12.2017**

Creditorul	Valuta	Debursări în anul 2017	Sold nedebersat la 31.12.2017	Total rambursat, inclusiv principal, dobânzi și comisioane în anul 2017	Rambursat principal în anul 2017	Achitat dobânzi și comisioane în anul 2017	Soldul datoriei la 31.12.2017
Total	EUR	111.892.405,22	833.364.358,13	27.018.801,90	20.023.411,00	6.995.390,90	419.284.158,64
Total	GBP	0,00	0,00	88.240,33	65.065,00	23.175,33	357.857,50
Total	JPY	0,00	235.311.779,00	84.371.864,00	73.697.889,00	10.673.975,00	6.564.940.839,00
Total	SDR	36.243.181,97	136.921.811,30	31.224.134,05	25.803.724,47	5.420.409,58	685.475.930,59
Total	USD	19.691.656,29	73.688.140,79	16.133.740,35	12.276.215,91	3.857.524,44	167.721.876,19
BEI	EUR	12.573.160,59	412.904.160,62	6.832.113,04	4.397.355,38	2.434.757,66	157.137.011,88
BEI	GBP	0,00	0,00	88.240,33	65.065,00	23.175,33	357.857,50
Banca germană KfW	EUR	0,00	0,00	282.040,72	236.000,00	46.040,72	5.961.763,85
CCC (SUA)	USD	0,00	0,00	3.225.435,45	2.584.747,60	640.687,85	18.326.760,64
BDCE	EUR	2.572.735,00	40.167.963,00	1.141.988,64	871.904,61	270.084,03	28.649.122,18
BERD	EUR	6.572.202,63	280.466.541,51	8.478.123,72	6.167.738,70	2.310.385,02	53.968.706,48
BERD	USD	265.012,90	18.573.528,28	250.245,60	126.235,74	124.009,86	1.199.239,56
Guvernul Germaniei	EUR	0,00	0,00	1.301.508,80	850.412,31	451.096,49	10.088.147,25
Guvernul Japoniei	JPY	0,00	0,00	78.546.872,00	73.697.889,00	4.848.983,00	874.252.618,00
Guvernul Poloniei	EUR	174.307,00	99.825.693,00	31,96	0,00	31,96	174.307,00
Guvernul României	EUR	90.000.000,00	0,00	8.754.138,90	7.500.000,00	1.254.138,90	142.500.000,00
Guvernul României	USD	0,00	0,00	1.342.857,14	1.342.857,14	0,00	1.342.857,16
Guvernul Rusiei	USD	0,00	0,00	4.809.948,91	3.905.410,43	904.538,48	46.328.533,92
Guvernul SUA	USD	0,00	0,00	453.448,41	0,00	453.448,41	14.818.575,21
BIRD	USD	19.426.643,39	36.914.612,51	5.202.461,04	3.523.314,52	1.679.146,52	84.118.608,74

IDA	SDR	14.847.931,57	93.145.179,53	10.323.649,07	5.967.384,47	4.356.264,60	430.052.998,04
FIDA	SDR	2.395.250,40	5.776.631,77	1.178.161,98	836.340,00	341.821,98	46.709.355,55
FIDA	USD	0,00	18.200.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
FMI	SDR	19.000.000,00	38.000.000,00	19.722.323,00	19.000.000,00	722.323,00	208.713.577,00
JICA	JPY	0,00	235.311.779,00	5.824.992,00	0,00	5.824.992,00	5.690.688.221,00
Turk Eximbank	USD	0,00	0,00	849.343,80	793.650,48	55.693,32	1.587.300,96
UniCredit	EUR	0,00	0,00	228.856,12	0,00	228.856,12	20.805.100,00

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor prezentate de MF.

Tabelul nr.8.

**Informația privind
împrumuturile noi contractate pe parcursul anului 2017**

	Denumirea acordului	Creditor	Data semnării	Suma acordată	Statutul
1.	Acord de avans pentru pregătirea proiectului <i>“Modernizarea serviciilor guvernamentale”</i>	BIRD	04.05.2017	1,75 mil. USD	Intrat în vigoare la 01.09.2017 Ratificat prin Legea nr.137 din 13.07.2017
2.	Acord de împrumut – Proiectul <i>“Reziliență Rurală (IFAD VII)”</i>	FIDA	11.04.2017	18,2 mil. USD	Intrat în vigoare la 14.08.2017 Ratificat prin Legea nr.138 din 13.07.2017
3.	Acordul de împrumut privind asistența macro-financiară pentru Republica Moldova și Memorandumul de Înțelegere ca parte integrantă a acestui Acord	UE	23.11.2017	60,0 mil. EUR (70,6 mil. dolari SUA)	Ratificat prin Legea nr.272 din 15.12.2017
4.	Acord de finanțare – Proiectul <i>“Modernizarea serviciilor guvernamentale”</i>	AID	28.11.2017	10,9 mil. DST (15,0 mil. dolari SUA)	În proces de ratificare

5.	Acord de împrumut – Proiectul “Modernizarea serviciilor guvernamentale”	BIRD	28.11.2017	5,0 mil. USD	În proces de ratificare
6.	Contract de finanțare – Proiectul “Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”	BEI	20.12.2017	80,0 mil. EUR (94,5 mil. dolari SUA)	În proces de ratificare
7.	Acord de împrumut – Proiectul “Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”	BERD	20.12.2017	80,0 mil. EUR (94,5 mil. dolari SUA)	În proces de ratificare

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei datelor prezentate de MF.

Tabelul nr.9.

Deservirea datoriei de stat externe în anii 2015-2017

Anul	Total achitat		Rambursarea principalului		Plata dobânzilor și comisioanelor	
	mil.dol.SUA	mil.lei	mil.dol.SUA	mil.lei	mil.dol.SUA	mil.lei
2017	91,1	1687,6	71,7	1329,7	19,4	357,9
2016	69,6	1392,0	55,3	1107,3	14,3	284,6
2015	51,8	974,0	38,5	724,3	13,3	249,7

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei informației MF privind deservirea datoriei de stat externe, pe împrumuturi, în anii 2015-2017.

Tabelul nr.10.

Beneficiarii recreditați în anul 2017 prin intermediul MF

Nr . d/o	Denumirea proiectului	Finanțatorul	Beneficiarul recreditat	u.m.	Recreditat în anul 2017
1			Consiliul raional Nisporeni	mii euro	1149,0

	Construcția locuințelor sociale pentru păturile socialmente vulnerabile, faza II	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	Consiliul raional Leova Consiliul raional Făleşti Consiliul raional Rezina	mii euro mii euro mii euro	837,8 484,2 535,1
	Total			mii euro	3006,1
2	Filiera Vinului	BEI	SA “Vinăria din Vale” SA “Fabrica de Vinuri Slobozia Mare” ÎM “Vinăria Bostovan” BC “Mobiasbanca” (leasing)	mii euro mii euro mii euro mii euro	600,0 211,5 600,0 816,5
	Total			mii euro	2228,0
3	Proiectul de achiziție a locomotivelor și restructurarea infrastructurii feroviare	BERD BEI	ÎS “Calea Ferată”	mii euro	149,0
	Total			mii euro	149,0
4	Împrumutul destinat reabilitării rețelelor de transport ale ÎS “Moldelectrica”	BERD	ÎS “Moldelectrica”	mii dol.SUA	265,0
	Total			mii dol.SUA	265,0
5	Proiectul “Pentru a mări capacitatea și a îmbunătăți siguranța sistemului de transport al energiei electrice din Moldova”	BEI	ÎS “Moldelectrica”	mii dol.SUA	2000,0
	Total			mii dol.SUA	2000,0
6	Proiectul de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică	BM	SA “Termoelectrica”	mii dol.SUA	12988,4

	Total			mii dol.SUA	12988,4
7	Proiectul “Sistemul termoelectric al municipiului Bălți” Total	BERD	SA “Cet-Nord”	mii euro	766,2
				mii euro	766,2
	Total general			mii euro	8149,4
	Total general			mii dol.SUA	13253,4
	Total general			mii lei	393,0

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei Raportului privind recreditarea de stat pe anul 2017.

Tabelul nr.11.

Împrumuturi recreditate în anul 2017 prin intermediul DLC și UCIP FIDA

Nr. d/o	Denumirea proiectului	u.m.	Recreditat în anul 2017
	Prin intermediul DLC		
	Mijloace directe		
1	Proiectul de Ameliorare a Competitivității, faza 2 (PAC 2)	<i>mil.lei</i>	76,5
		<i>mil.euro</i>	1,4
2	Filiera Vinului	<i>mil.euro</i>	5,1
3	Livada Moldovei	<i>mil.euro</i>	5,3
4	Creditul de asistență acordat de Guvernul Republicii Polonia	<i>mil.euro</i>	0,2
	Total	<i>mil.lei</i>	76,5
		<i>mil.euro</i>	12,0
	Mijloace circulante acumulate		
5	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza I (RISP I)	<i>mil.euro</i>	0,6
6	Proiectul de Investiții și Servicii Rurale, faza II (RISP II)	<i>mil.euro</i>	0,6
		<i>mil.dol.SUA</i>	0,3
7		<i>mil.lei</i>	4,8
	Proiectul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici (FIDA 1)	<i>mil.dol.SUA</i>	0,1
		<i>mil.euro</i>	0,4
8	Proiectul de Servicii Financiare Rurale și Dezvoltarea Businessului Agricol (FIDA 5)	<i>mil.euro</i>	0,6
9	Programul rural de reziliență economico-climatică incluzivă (FIDA 6)	<i>mil.lei</i>	51,6
10	Proiectul “Crearea stațiilor de deservire agrotehnică” (KFW)	<i>mil.euro</i>	0,6

11	Programul Național de Abilitare Economică a Tinerilor	<i>mil.lei</i>	50,1
12	Proiectul de Ameliorare a Competitivității (PAC 1)	<i>mil.dol.SUA</i>	0,1
		<i>mil.euro</i>	2,1
	Total	<i>mil.lei</i>	106,5
		<i>mil.dol.SUA</i>	0,5
		<i>mil.euro</i>	4,9
	TOTAL, prin intermediul DLC	<i>mil.lei</i>	183,0
		<i>mil.dol.SUA</i>	0,5
		<i>mil.euro</i>	16,9
13	Prin intermediul UIP FIDA	<i>mil.lei</i>	62,8
		<i>mil.euro</i>	0,1

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei Raportului privind recreditarea de stat pe anul 2017.

Tabelul nr.12.

Evoluția datoriilor debitorilor garantați față de MF în anii 2015-2017

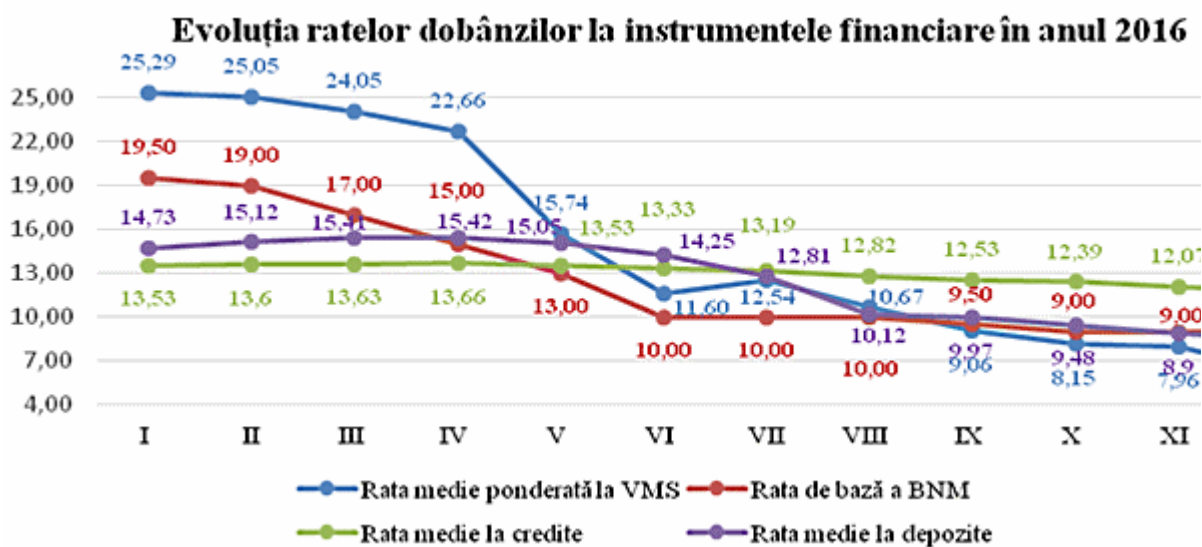
Nr. d/o	Denumirea agentului economic	u.m.	Sold la 31.12.2015		Sold la 31.12.2016		Sold la 31.12.2017		Modificări dintre soldul datoriei la 31.12.2016 și la 31.12.2017 în u.m.	
			în valută	în lei	în valută	în lei	în valută	în lei	în valută	în lei
1	2	3	6	7	6	7			10=6-4	11=7-5
1.	SA “Flamingo-96”, mun. Bălți	mil.lei	-	2,4	-	2,4	-	2,4	-	-
2.	SA “Curcubeul Legumelor”, Căinari	mil.lei	-	0,01	-	0,01	-	0	-	-0,01
	Total, împrumuturi interne garantate	mil.lei	-	2,41	-	2,41	-	2,4	-	0,01
1.	ÎM “Glass Container Company” SA, Chișinău	mil.dol.SUA mil.euro	1,0 0,6	34,0	0,5 0,3	15,5	0 0	0 0	-0,5 -0,3	-7,9 -6,1
2.	ÎS “Fabrica de Sticlă din Chișinău”	mil.euro	-	-	0	0	0,05	1,1	0,05	1,1
3.	ÎM “Santek” SA, Taraclia	mil.euro	16,0	344,6	16,3	340,7	16,7	340,0	+0,3	+7,1
4.		mil.dol.SUA	1,4	53,6	1,4	53,2	1,4	23,6	-	-

	SRL "Vininvest", Chișinău	mil.euro	1,2		1,2		1,2	25,2		
5.	Asociația "Moldinteragro"	mil.dol.SUA	1,2	23,6	1,2	24,0	1,2	20,5	-	-
6.	ÎS "Moldtranselectro"	mil.dol.SUA	0,9	17,0	0,9	18,0	0,9	14,8	-	-
7.	SA "Termocom"	mil.dol.SUA	0,06	8,3	0,06	7,5	0,06	1,1	-	-
		mil.euro	0,3		0,3		0,3	6,7	-	-
	Total, împrumuturi externe garantate	mil.lei	-		-		-		-	
		mil.dol.SUA	4,64	482,6	4,06	458,9	3,56	432,9	0,45	-5,8
		mil.euro	18,1		18,1		18,25		0	
	TOTAL	mil.lei	2,41		2,41		2,41		-	
		mil.dol.SUA	4,64	485,0	4,06	461,3	3,56	435,3	0,45	-26
		mil.euro	18,1		18,1		18,25		0	

Sursă: Elaborat de către echipa de audit în baza analizei Rapoartelor privind datoriile debitorilor garantați față de MF pe anii 2015-2017.

Anexa nr.3

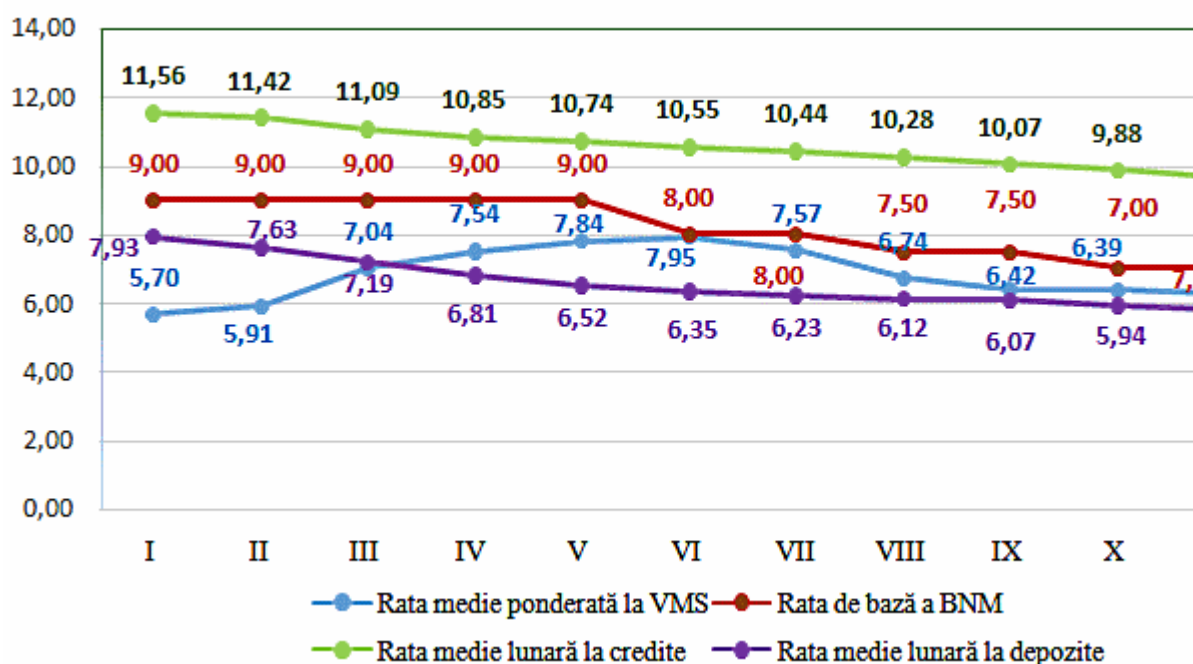
Diagrama nr.1

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2016;
 Informația privind rata de bază a BNM în anul 2016;
 Informația privind rata medie la credite și depozite în anul 2016.

Diagrama nr.2

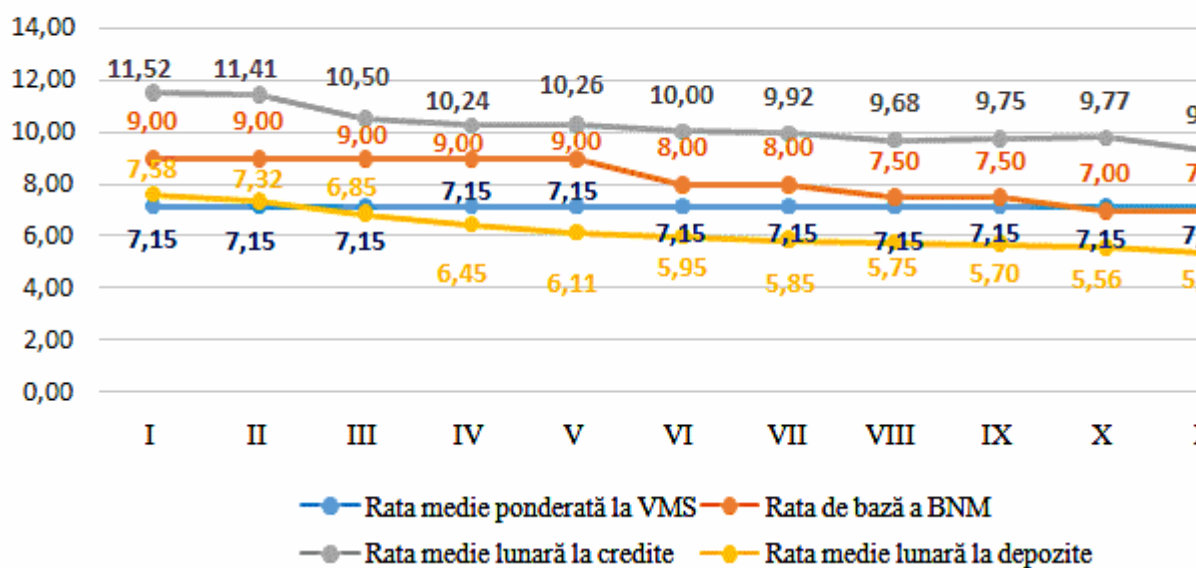
Evoluția ratelor dobânzilor la instrumentele financiare în anul 201

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS în anul 2017;
 Informația privind rata de bază a BNM în anul 2017;
 Informația privind rata medie la credite și depozite în anul 2017.

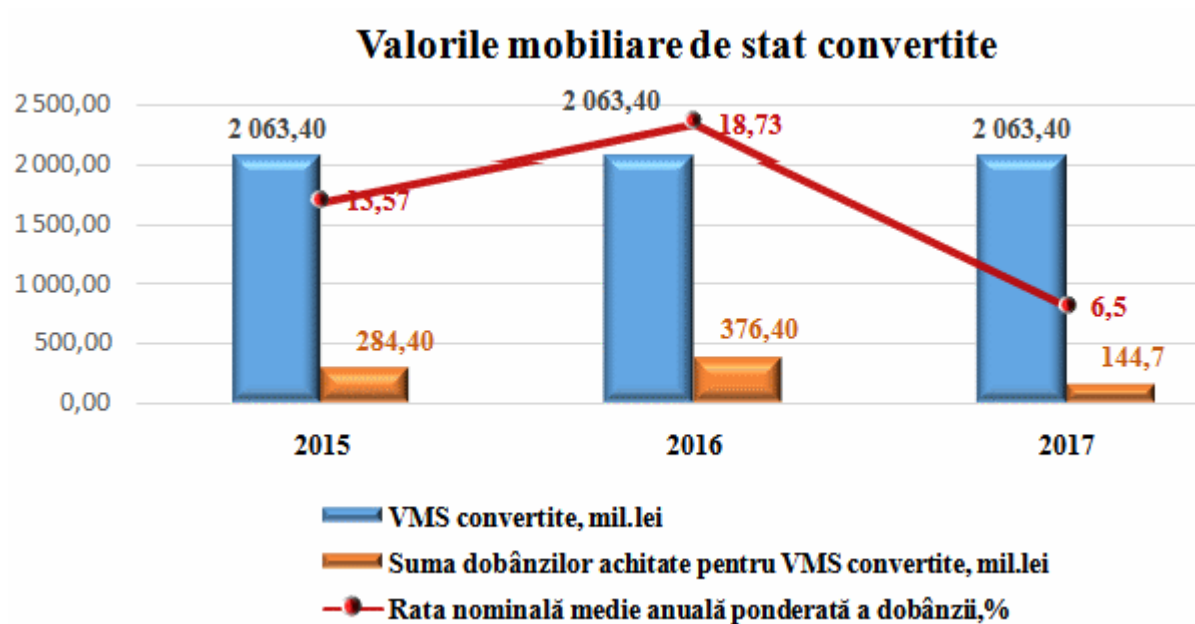
Diagrama nr.3

Ratele dobânzilor pentru instrumentele financiare cu termenul de scadență până la 1 an, în anul 2017

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei informației privind dinamica ratei anuale a dobânzii la VMS cu scadența până la 1 an în anul 2017;
 Informația privind rata de bază a BNM în anul 2017; Informația privind rata medie lunară la credite și depozite cu scadența până la 1 an în anul 2017.

Diagrama nr.4

Sursă: Elaborată de către echipa de audit în baza analizei Rapoartelor privind situația în domeniul datoriei sectorului public, garanțiilor de stat și recreditării de stat pe anii 2015-2017.